

„...leva desăvârșit și total, impozant și tranșant) t
și toți parcă numai asta așteaptă. Ceea ce-i fa
Deja scrii. Ștergi destinatarul.

„ROMÂNII
BATJOCORESC
POEZIA”

„Românul e șucar, învîrte vorba, dar o face colectivist,
ca să se audă cu urechea celorlalți.”

UN INTERVIU CU BOGDAN GHIU ÎN » PAGINILE 8-9

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » EDIȚIA NAȚIONALĂ » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

1,5
LEI

CRONICĂ
DE CARTE

„Ce bine ar fi să
existe alchimiști”

C. Rogozanu

Mi-a plăcut mult cum se termină
dedicația autorului, Jon Fasman,
de la sfîrșitul cărții pe care o reco-
mand săptămîna aceasta...

ÎN » PAGINILE 10-11

NR. 115 » 17-23 februarie 2007 » Săptămînal realizat de Editura Polirom, „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

Patru festivaluri și un singur cinematograful

Veronica Niculescu

„Suplimentul de cultură” vă prezintă în
această ediție evenimentele cinematogra-
fice incluse în programul „Sibiu 2007 –
Capitală Culturală Europeană”.

ÎN » PAGINA 4

Douămiștii și autorii din „Ego. Proză” ajung în manual

George Onofrei

„Ce se întîmplă în literatura română
astăzi” se intitulează studiul de caz inclus
de Doina Ruști în manualul alternativ
de limba și literatura română pentru
clasa a XII-a – filologie propus Editurii
Paralela 45.

ÎN » PAGINA 3

S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 13

„Suplimentul de cultură”
dedică în această săptămîină
două pagini unui fenomen
care pare să ia amploare pe
piața editorială din România:
colecțiile consacrate genului
thriller. Invitații acestui do-
sar – Valentin Nicolau, Emil
Bărbulescu, Bogdan Alexan-
dru-Stănescu și C. Rogozanu –
ne explică de ce filmul nu
bate întotdeauna cartea.

THRILLERUL

emoție
maximă

și vânzări
pe măsură

CITIȚI DOSARUL DIN » PAGINILE 6-7

EDITORIAL

Șansa finlandeză

George Onofrei

Săptămîna aceasta, Institutul Cultural Român a anunțat înființarea unui Centru Național al Cărții – asta după ce va fi aprobată noua schemă de personal. Cu un program dedicat traducerilor și persuadării editorilor străini pentru a publica autori români care a costat câteva zeci de mii de euro pînă în acest moment, Institutul a încercat să dea un semnal în străinătate. Poate la fel de important, a creat un program pentru traducătorii din limba română.

Unele edituri occidentale întîmpină însă dificultăți în a accesa fondurile ICR. Motivul e limpede: birocrăția, iar președintele Horia-Roman Patapievici a accentuat în câteva rînduri asupra faptului că ICR își desfășoară programele externe cu multă greutate din cauza legislației aberante de la noi. Pentru a primi bani românești, străinii sînt obligați să depună un dosar stufos, lucru nu foarte firesc în „lumea civilizată”.

Dintr-un alt punct de vedere, editurile străine vor publica mulți autori ce nu figurează pe lista ICR. Lăsăm la o parte cazul lui Filip Florian, cumva excepțional totuși, dar ne gîndim la Florin Lăzărescu, al cărui *Trimis special* va apărea în trei țări anul acesta (între care Franța!), la Dan Lungu, Cezar-Paul Bădescu sau Cecilia Ștefănescu. Și surprize se anunță în continuare.

Un studiu al centrului de cercetări culturale arondat Ministerului Culturii ne explică foarte doct faptul că șansa literaturii române o reprezintă țări precum Finlanda, unde jumătate din populație are abonament la bibliotecă. Logica pare de fier, dar sugestia e ridicolă. Un Centru care ar trebui să-i pună pe tava onor ministrului Iorgulescu o strategie culturală (îndeosebi pentru piața internă)! Ei, da: Finlanda, o șansă!

Umbră de pe perete

Traian Bădescu este foarte atent la ceea ce domnia sa consideră a fi „agenda poporului”. Iar în agenda poporului, îi spun simțurile președintelui, scrie negru pe alb că Parlamentul trebuie disprețuit. Parlamentul este un loc în care se doarme, în care se tropăie, se vociferază, se înjură, locul în care, pe scurt, niște oameni mîncă banii populației, nefăcînd nimic bun. De asemenea, în agenda poporului, îi spun simțurile aceluiași președinte, partidele politice sînt la fel de demne de dispreț. Sînt niște adunături născute din dorința de a crea corupție și de a pune mîna pe putere pentru unicul scop de a distruge România.

Avînd o asemenea agendă a poporului sub braț, Traian Bădescu și-a lăsat mai întîi înaintemergătorul, pe doamna Monica Macovei, să-și arunce porția de dispreț populist asupra celor din parlament. Apoi, pentru că nu era de-ajuns, președintele a venit el însuși o zi mai tîrziu, pe 14 februarie, pentru a întregi teza: clasa politică este depravată, partidele și parlamentul sînt o rușine. Doamna Monica Macovei a spus de la tribuna Senatului, melodramatic: „Vă vede poporul!”. Ceea ce, în context, s-ar traduce cam așa: „Băi, eu sînt iubită de popor, voi sînteți niște ticăloși de care nu-mi pasă”. Domnul Bădescu, cu același profund dispreț, a venit și-a spus: „Vreau vot uninominal și o să fac referendum.”

CIRCLUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

Considerați că v-am consultat”. Ceea ce, în același context, se traduce exact la fel.

Deși nuanțele sînt absolut necesare, disprețul celor doi chiar vine pe o agendă a poporului: atît partidele politice, cît și parlamentul sînt disprețuite de populație. De fapt, întreaga clasă politică e disprețuită. Iar gestul președintelui și cel al ministrului Justiției nu arată decît că cei doi caută să se extragă din această clasă politică, plasîndu-se deasupra ei, acționînd exclusiv în numele poporului. Ceea ce începe să semene, din păcate, a non-democrație. Începe să semene tot mai mult a autoritarism cu gust de dictatură. Începe să semene cu un alt dispreț manifestat de un șef al statului față de partide, anume Carol al II-lea. Iar urmările aceluși dispreț istoric sînt cunoscute.

În tot acest context, nu manifestările publice ale Monicăi Macovei și Traian Bădescu surprind. Cu ele ne-am obișnuit: cei doi se consideră din altă lume, ei nu fac politică de fapt, ei doar conduc în numele unei entități numite popor, pe care cred că o înțeleg mult

mai bine decît toți ceilalți politicieni la un loc. Ceea ce surprinde cu adevărat este anularea totală a orgoliului, personalității, existenței unui partid și ale unor parlamentari: mă refer la P.D. și la reprezentanții lui în parlament. P.D. se manifestă ca un cărotor colectiv al genților celor doi, ca un hamal politic ce cară în spate, cu capul în pămînt, bagajele ministrului Justiției și ale președintelui României, în așteptarea unor monede care-i vor fi aruncate la sfîrșit.

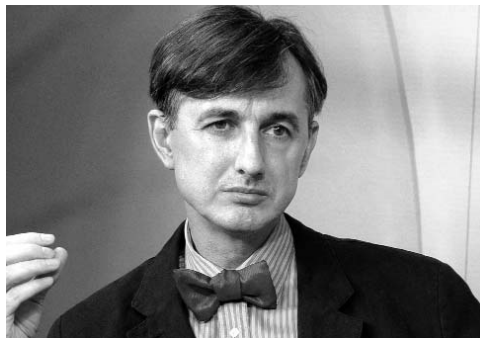
Niciodată în istoria postdecembristă a României un partid politic n-a înghițit în tăcere vreun afront prezidențial așa cum o face, spășit, P.D.-ul. Senzația e una șocantă: conform comportamentului public și reacțiilor „liderilor” săi, te-ai aștepta ca în momentul în care Traian Bădescu ar spune: „leșiți în

față pentru 20 de bice”, Emil Boc să facă un pas hotărît și să conchidă sfîos: „Iertare, domnule președinte, dar sînteți prea blind, merităm cîte 40 de bice!”. Iar apoi membrii unui întreg partid să se dezbrace la bustul gol și să se auto-flageleze conform indicațiilor. Totul pentru mulțumirea liderului suprem.

În mod straniu, deși este în continuă surprinzător ca un partid democratic, P.D. seamănă tot mai mult cu alte entități politice care nu prea au legătură cu ideea de democrație: P.R.M.-ul lui Vadim Tudor, P.N.G.-ul lui Gigi Becali și P.C.-ul lui Dan Voiculescu. Doar în aceste formațiuni personalitățile membrilor nu contează, ele fiind numai umbra de pe perete a liderului lor. În ceea ce privește P.D., acest fapt este cu atît mai surprinzător cu cît, obligat de Constituție, liderul suprem nici măcar nu mai este membru de partid. Pînă și în P.S.D., cît timp Ion Iliescu era la Cotroceni, se produceau mișcări de trupe care nu-i conveneau președintelui. Ceea ce era, pînă la urmă, un semn de viață. În P.D. însă, nu mai pare să existe viață. P.D.-ul și-a schimbat, în doi ani de „putere”, sloganul: pormind de la simpaticul „Să trăiți bine!”, prin diverse mecanisme interioare care își găsesc cu greu explicații, s-a ajuns, treptat, la un extrem de trist: „Să trăiți, domnule președinte!”.

» Citiți blogul lui Lucian Dan Teodorovici – „Jurnal Ldt.” – la adresa: www.supliment.polirom.ro/teo

ICR ACUZĂ: LEGISLAȚIA ÎMPIEDICĂ PROMOVAREA CULTURII

Institutul Cultural Român (ICR) cere modificarea legislației privind finanțarea proiectelor românești în străinătate, argumentînd că, din cauza neputinței de a face plăți în avans, proiectele nu se desfășoară conform programului, informează un comunicat al ICR. Institutul califică reglementările drept „pedici legislative majore”. „Partenerii străini nu înțeleg să se acomodeze legislației românești, argumentînd că pretențiile noastre sînt, în țara lor, prerogative ale fiscalului. Adecsoeri, ei refuză colaborarea cu ICR în aceste condiții. Reglementările privind cheltuielile de publicitate și promovare au diminuat, și ele, șansele de sporire a vizibilității în străinătate”, se arată în comunicat. De asemenea, ICR își exprimă nemulțumirea față de

interdicția de a plăti transportul internațional al participanților din străinătate la acțiunile culturale-științifice organizate în România, precum și față de reglementările privind achizițiile publice în străinătate.

„În cazul institutelor culturale din străinătate (...), operațiunile de promovare și publicitate sînt blocate pînă la finalizarea cu succes a licitațiilor, care trebuie lansate din România. Într-un calendar optimist, deblocarea acestor cheltuieli poate surveni cel mai devreme în luna mai a fiecărui an. Este limpede că o astfel de constrîngere grevează activitatea institutelor culturale din afara țării, puse în imposibilitatea de a-și alege căile optime de promovare”, se mai menționează în documentul citat.

LANSĂRILE SĂPTĂMÎNII

Martî, 20 februarie, de la ora 19.30, în București, la Orange Concept Store va avea loc lansarea volumului *Lorgean* de Jean Lorin Sterian, apărut în colecția „Ego. Proză” a Editurii Polirom. Va prezenta vedeta Antenei 1, Dan Capatos.

Organizatorii promit un „talk-show de seară” – *Lorgean TV*, cu muzică, filme documentar, literatură și multe... „Surprize-surprize”.

Poetul Marius Ianuș își lansează cel mai nou volum, apărut la Cartea Românească – *Ștrumfii afară din fabrică* – luni, 19 februarie, de la ora 19.00, la Librăria Cărturești de pe Strada Arthur Verona. Participă Miruna Vlada și Andrei Ruse.

Joi, 22 februarie, de la ora 18.00, în Club A va fi lansată cartea lui Dumitru Crudu, *Steaua fără... Mihail Sebastian*, editată de Cartea Românească. Evenimentul va fi urmat de dezbaterea „De ce nu iubim Interbelicul?”. Invitați: Iulia Popovici, Vasile Ernu, Costi Rogozanu, Ciprian Șulea, Dan Sociu, Alexandru Matei. Moderator: Răzvan Țupa.

SUPLIMENTUL LUI JUP

Douămiștii și autorii din „Ego. Proză” ajung în manual

„Literatura actuală, dincolo de discuțiile despre luptele între generații ori de exhibiționismul unor oportuniști hotărâți să se lanseze la umbra unui grup, constituie un act de răbufnire.” Sînt cuvinte extrase dintr-un proiect de manual alternativ care ar putea s-o mai scandalizeze o dată pe Lia Olguța Vasilescu de la PRM. Aceasta va începe poate să citeze peste vreun an, la Realitatea TV, fraze „dușmănoase” din Marcu & Rogozanu, înfierînd-o, totodată, pe autoarea cărții școlare, Doina Ruști, pentru că și-a permis să le umple copiilor capul cu „prostii” de genul „Critica dură, cultivată de Luminița Marcu, polemicile și mai ales o nevoie expresivă de reșazare a valorilor (...) au contribuit decisiv la formarea unei direcții într-o generație fără rădăcini și fără obsesia lor”.

George Onofrei

Tema și sentimentul liric la Țupa

„Ce se întîmplă în literatura română astăzi” se intitulează studiul de caz inclus de Doina Ruști în manualul alternativ de limba și literatura română pentru clasa a XII-a – filologie propus Editurii Paralela 45. Acesta va fi publicat dacă Ministerul Educației și Cercetării va da un aviz favorabil și „a vrut să fie o replică la programa școlară, una foarte restrictivă, care face o listă de scriitori ce trebuie studiați. Manualul meu va fi o alternativă la aceasta”, explică autoarea. Studiul începe cu un text de Dan Sociu, trecut prin generația douămiștă de poeți și ajunge la autorii lanșați de colecția „Ego. Proză” a Poliromului. Enunțurile au rămas „pe întelesul” profesorilor și elevilor de liceu:

Manualul Doina Ruști se vrea „o replică la programa școlară, una foarte restrictivă, care face o listă de scriitori ce trebuie studiați”.

„Citiți și prezentați poemul *lent* de Răzvan Țupa. Evidențiați tema și sentimentul liric”.

„Este vorba despre un studiu de caz scris pentru clasele de filologie și face o prezentare succintă a fenomenului literar actual. De fapt, este o lecție despre postcomunism și cuprinde câteva texte ilustrative”, a declarat Doina Ruști în emisiunea „Suplimentul de cultură”. Autoarea romanului *Zogru* a mai precizat că speră ca Ministerul Educației și Cercetării să aprobe manualul în forma aceasta, avînd în vedere că în cele 300 de pagini ale sale este cuprinsă literatura română de la perioada interbelică și pînă în prezent. „Acest studiu de caz se adresează doar cititorva. Profesorii mai conservatori vor putea alege o operă clasică, iar cei dedicați, care sînt la curent cu ce se scrie astăzi, vor alege această lecție.” Din bibliografia propusă de Doina Ruști fac parte romane precum *Trimisul nostru*

special de Florin Lăzărescu, *Cu puțin timp înaintea coborîrii extraterestrilor* printre noi de Lucian Dan Teodorovici, *Cruciada copiilor* de Florina Ilis sau *Raiul gânilor* de Dan Lungu. Volumele poezilor publicate de Cartea Românească sînt și acestea prezente: *cîntece eXcesive* de Dan Sociu sau *europa. zece cîntece funerare* de Elena Vlădăreanu. „Selecția autorilor am realizat-o cu mintea și cu sufletul meu de scriitor”, spune Ruști.

„Sună bine povestea asta, în afară de exprimări precum «eul liric», care mă omoară”, este de părere poeta Elena Vlădăreanu, care adaugă: „Ar fi o ipocrizie să spun că mi se pare o timpenie să fiu în acest manual. E drept că e un prilej ca toți prietenii noștri să facă mișto de noi, să zică «o, voi, douămiștii, voi, revoltații și rebelii, vă clasicizați, ajungeți în manuale, doar statui și mai trebuie!». Mă gîndesc însă la faptul că elevii ne vor vedea și poate că ne vor cumpăra cărțile”.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Învățămînt inferior (I)

Cred că dacă s-ar face o ierarhie a instituțiilor după contrastul dintre scopurile (sau pretențiile) acestora și realitate, instituțiile de învățămînt superior din România ar ocupa fără probleme primul loc. Spațiu al spiritului academic, cu magistri și discipoli, loc de formare a spiritului individului și de etalare liberă a inteligenței creatoare – nimic nu poate fi mai departe de universitățile românești de azi, fie ele particulare sau de stat.

Universitățile de la noi sînt niște instituții puternic birocratizate, lipsite de flexibilitate și creativitate, greoaie, corupte și organizate cît mai feudal cu putință. Orice noutate pare un pericol, orice intenție de reformare e înăbușită în fașă sau omorîtă pe parcurs, iar competența și valoarea sînt adesea ultimele criterii care se iau în calcul în selectarea profesorilor. În cazul studenților, asemenea năzbîtii nici nu mai contează: cei care sînt buni sînt buni, cei care nu, nu. Important e să iasă cît mai mulți la număr, ca să aibă profesorii normă completă de ore, după un sistem birocratic absolut idiot, o rămășiță a ideii proletare cum că orice muncă trebuie normată cantitativ.

În consecință, cantitate avem, iar calitate... cum dă Domnul. Ne lăudăm sistematic cu absolvenți străluciți originari din România, care au reușit să se impună în străinătate, deși știm că reușita lor e mai degrabă meritul personal al acelor absolvenți și mai puțin al instituțiilor care i-au educat. Ba chiar mă tem că într-un alt sistem educațional, în alte universități și în altă țară acei indivizi de succes ar fi reușit mult mai bine. Poate că o parte din abilitățile lor au fost nimicite în școlile noastre. În mod sigur, ceva din libertatea spiritului le-a fost ucisă în aceste hale birocratice de producție de absolvenți pe bandă.

O bună dovadă o constituie famosul top al celor cinci sute de universități ale lumii, în care România nu apare nici măcar cu o prăpădită de nominalizare. Clasaamentul este realizat de Institute of Higher Education al Universității Jiao Tong din Shanghai și, dincolo de gradul implicit de subiectivitate sau eroare, se face după câteva criterii de evaluare simple și logice: calitatea educației (calculată în funcție de premiile Nobel și alte premii prestigioase obținute

de studenți), calitatea facultăților (unde se ține cont de premiile și medalii obținute de profesori și de numărul de citări din lucrările scrise de cercetătorii de acolo), rezultatele științifice (numărul de lucrări publicate și citate în reviste recunoscute pe plan internațional) și dimensiunea instituției (de fapt, raportul dintre performanța academică și mărimea instituției).

E drept că performanța ține și de o anumită tradiție, de un grad de dezvoltare culturală a țării și de fondurile dedicate cercetării. Așa se face că în primele 20 de universități 17 sînt americane, două britanice (Cambridge pe 2 și Oxford pe 10) și una japoneză, pe locul 19. Din primele 50 de universități, 37 (adică aproape trei sferturi) sînt din SUA.

În ceea ce privește Europa de Est și Balcanii, sînt reprezentate doar Cehia, cu o singură universitate, dar pe o poziție relativ bună (203), apoi Ungaria, Polonia și Grecia, cu cite două asemenea instituții. Cehia e și singura țară est-europeană care intră în „Top 100” în clasamentul făcut la nivel european (pe locul 80). Ce-i drept, o face cu Universitatea Carol din Praga, înființată în anul 1348, cînd nici nu răsărise copacul din care să se fabrice hîrtia pe care mai apoi boierul Neacșu din Cimpulung avea să scrie primul text cunoscut în limba română.

Din fericire pentru români (și pentru americani), nu vechimea este atestatul calității în învățămîntul universitar. Din nefericire însă (pentru români în mod sigur), niște tipii deștepti au elaborat niște standarde de calitate care fac ca învățămîntul superior românesc să pară jalnic. Iar cum îmbunătățirea acestuia ar presupune sacrificii imense (inclusiv sacrificarea unei ciurde de pseudo-profesori universitari), o soluție mai simplă ar fi să elaborăm niște standarde de-ale noastre. Ce, sîntem mai proști ca shanghaiezii?

» Pe site-ul „Suplimentului de cultură” găsiți blogul lui Radu Pavel Gheo. Citiți „Gheoland” la adresa: www.supliment.polirom.ro/gheoland

EMIL BRUMARU N-AR ȘTI SĂ REZOLVE SUBIECTUL PENTRU BAC

Poemul *Astenie* al lui Emil Brumaru a ajuns să fie studiat de elevii de clasa a XII-a care se pregătesc pentru proba scrisă de limba și literatura română de la Bacalaureat. Varianta 40 propusă de Serviciul Național de Evaluare și Examinare și publicată pe site-ul <http://subiecte2007.edu.ro> conține, la primul subiect, 10 cerințe legate de textul poetului ieșean. Brumaru se află de mai mulți ani în manualele alternative de limba română cu texte „facultative” (în același timp „cumiinți”) și, practic, trece acum în „eșalonul” autorilor obligatorii. Dacă acesta va fi subiectul care va fi tras la sorți în ziua examenului de ministrul Hărdău, atunci elevii vor trebui să scrie, pornind de la *Astenie*, „patru expresii/ locuțiuni care să conțină substantivul *casă*”, să motiveze „folosirea celor

doă virgule din primul vers al poeziei” sau să comenteze „în 6-10 rînduri prima strofă a poeziei, prin evidențierea relației dintre ideea poetică și mijloacele artistice folosite de scriitor”.

Emil Brumaru ne-a mărturisit că, cel mai probabil, nu ar reuși să rezolve subiectul. „E bună poezia asta, e ușor tristă, de astenie de primăvară. Am scris-o prin anul al III-lea de facultate, cînd pe pereții saloanelor de la Spitalul Sfîntul Spiridon, la clinica profesorului Tudoran, scria «Vorbiți în șoaptă», acolo aflîndu-se bolnavi într-o stare gravă, de leucemie cred... Cei care au propus subiectul vor ca elevul s-o descompună prin analiză, ceea ce mă va face antipatic în fața lor, sînt sigur”.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Petea, la școală și acasă

Titlul de mai sus parafrazează o carte despre care cred c-am mai amintit prin colțul ăsta de pagină. Vitea Maleev, la școală și acasă era un volum pe care l-am citit cu nesață în copilărie, ce istorisea viața „iluminată” a unui pionier sovietic; acesta făcea și desfăcea și se dovedea un mare inventator al vremurilor de aur: ba-și construia un cuiabar electric (și, inevitabil, era feliicitat pentru marea realizare de tovarășul învățător), ba se apuca de crescut viermi de mătase și altele asemenea.

Mi-a revenit în minte imaginarea mea kamarad Vitea zilele trecute, când am aflat, într-un răcnet și-ntr-un vaiet telecolorat, despre ce-a pățit domnul Petre Roman. Sau, mai bine spus, despre ce a „comis” domnia sa, care și-a luat catrafusele și a plecat de-acasă. Nu știu dacă mi-am asociat imaginea fostului premier cu băiatul din carte pentru că prin anii '50 domnia sa avea cam vârsta eroului meu sau pentru că văd creșterea viermilor de mătase drept o activitate la fel de năstrușnică precum vizitele la APACA. Cert e că domnul Petre Roman a pierdut în lupta de la „școală” (dacă-și mai amintește cineva despre cum i-a subtilizat „catalogul” actualul șef al statului) și, acum, pleacă și de-acasă.

Interesant în toată povestea asta nu e gestul în sine al domnului Roman, care mă lasă rece și indiferent, ci tot circuitul mediatic care a pornit, cu mare tam-tam, după aflarea vestii. În rolurile principale au fost, ca de obicei, Radu Moraru și Dan Diaconescu. Încă o dată, ne-am putut da seama cîți analiști fini ai „melodramelor” zac în rîndurile poporenilor.

Pe unii i-am descoperit cu prilejul altor subiecte de larg interes public, cum a fost cel derulat pe axa „Primăverii-Bălanel-Romanița”, pe alții i-am regăsit acum. Și, evident, nu se putea ca Adriana Bahmuțeanu să lipsească din studioul caracaleanului cu discurs cacofonic, pentru a-și legitima, încă o dată, insigna de specialist în diavorțuri. Iar din „excelenta” emisiune „Nașul”, am decupat-o pe Paula Iacob, făcînd la rîndu-i EKG-ul bărbatului de 60 de ani.

Nu pot înțelege de ce toți oamenii aștia, care-și consumă energiile în miez de noapte cu povești ce nu-i privesc, nu se-apucă să-și facă un post de televiziune al lor, în care să abereze de dimineața pînă seara despre operațiile estetice ale Nicolettei Luciu, despre diavorțuri, cumetrii, căsătorii între ciîni (da, am văzut și-așa ceva la OTV!) și părueli între mamă și fiică. Și, iarăși, nu pot înțelege de ce o poveste intimă ajunge să fie crăcănă și-nțoarsă pe toate fețele, cu aceleași instrumente rudimentare de fiecă dată, care, pe lîngă faptul că produc mai mult rău, se dovedesc a fi și generatoare de teorii ale conspirației. Pentru că ultima poveste pe care am auzit-o slobozită din gura cui-va a fost aceea că Petre Roman și soția sa au pus la cale această chestie spre a-și face publicitate. Țin să-i anunț pe toți componenții menajerilor televizate că nu trăim în plin Orwell. Iar dacă vor să afle „senzațional! adevărul despre Petre Roman”, pot să se ducă să-l întrebe pe Elvis, care, nu-i așa, trăiește și, la ora cînd scriu aceste rînduri, fumează un trabuc cu Ceaușescu și cu doi extraterestri undeva prin Cuba...

Patru festivaluri și un singur cinematograful

„Suplimentul de cultură” vă prezintă în această ediție evenimentele cinematografice incluse în programul „Sibiu 2007 – Capitală Culturală Europeană”.

Veronica Niculescu

TIFF, secțiune sibiană

Festivalul Internațional de Film Transilvania TIFF va avea anul acesta o secțiune la Sibiu. „TIFF va avea loc anul acesta, simultan, în Cluj și Sibiu, în perioada 1 – 10 iunie”, spune Corina Stan, din partea organizatorilor. În Piața Mică a orașului vor exista un loc de întîlnire între public și producătorii de film, o terasă pentru discuții, un punct de informare, iar în fiecare seară vor avea loc proiecții, cu acces liber pentru public. La cinematograful Arta și în pavilionul ce va fi instalat în centru vor avea loc zilnic proiecții, iar Gala de decernare a premiilor TIFF va fi un duplex Cluj-Sibiu, transmis în direct pe TVR.

În iulie, se va desfășura Festivalul European de Animație – animOTION, al Fundației AltArt pentru Artă Alternativă. Vor fi prezentate cele mai recente producții de animație din Europa, de la filmul de animație de lung și scurtmetraj, la serii de televiziune, grafică animată, spoturi și videoclipuri, animație pentru jocuri și platforme interactive. Vor fi cinci zile de festival, cu proiecții, discuții și întîlniri ale creatorilor cu publicul, precum și o serie de ateliere în care cei interesați pot experimenta modul de realizare a unei animații.

Un festival aflat la început de drum este Sibiu Film Fest, organizat de Asociația ESTENEST. Sub deviza „vechi și nou, Occident și Orient”, Sibiu Film Fest propune un proiect inedit: timp de patru seri, vor fi proiectate capodopere ale cinematografului mut european, acompaniate de o orchestră din Paris specializată în coloane sonore pentru filmul mut.

Proiecte multimedia – Sibiu virtual

Din martie pînă la sfîrșitul anului, un Sibiu virtual va lua naștere pe un ecran gigant, în centrul orașului. Proiectul „Binarium”, al Fundației AltArt pentru

Artă Alternativă, creează un Sibiu virtual, populat cu locuitorii, iar utilizatorii vor putea să intervină asupra acțiunii, schimbînd, de exemplu, ruta personajelor sau epoca...

Pe durata întregului an, prin proiectul „Sibiu – Everywhere”, orașul va fi conectat în direct, prin intermediul unei camere web și al unui panou vizual, cu alte localități europene. Astfel, vor fi promovate evenimentele care animă orașul, dar se vor putea recepționa și transmite imagini similare și din alte locuri.

Lansat oficial pe 1 ianuarie, programul „Sibiu, Capitală Culturală Europeană 2007” va beneficia de o relansare odată cu începerea sezonului turistic. „Acea manifestare va avea loc la înce-

Astra Film Fest va avea trei secțiuni: Internațional, România și Film studentesc

putul lumii mai, înainte de Festivalul Internațional de Teatru, și va fi de mare amploare, comparabilă cu deschiderea oficială”, a anunțat primarul Klaus Johannis, președinte al Asociației Sibiu CCE 2007.

Înconjurul lumii în 365 de filme

Anul acesta, maratonul filmului documentar Astra Film Fest va avea o ediție specială, între 22 și 28 octombrie. „AFF 2007 va fi o ediție cu totul specială, spre bucuria multor fani ai festivalului, care deja ne-au scris și ne-au spus că sînt fericiți că nu trebuie să aștepte doi ani între ediții consecutive. Vom avea secțiuni competiționale, programe speciale, secțiuni tematice, expoziții de fotografie și workshop-uri internaționale”, anunță directorul festivalului, Dumitru Budrală. Festivalul va avea trei secțiuni: Internațional, România și Film studentesc. Recent, au început înscrierile filmelor pentru competiție. AFF aduce în fiecare an la Sibiu sute de amatori de film documentar de peste hotare, mai ales studenți care vin să își vadă idolii și operele lor.

Un cal pentru o națiune

Luna ianuarie a adus doza normală de subiecte controversate în mass media americană, de la problemele legate de Irak pînă la încălzirea globală sau la traiectoria candidaților democrați la președinție. Însă, pe neașteptate, un subiect a reușit să provoace aceleași reacții emoționante atît din partea ziarelor indiferent de înclinații politice, cît și din partea multor bloggeri. Cel ce a atras atîta atenție și simpatie este calul Barbaro.

Casiana Ioniță

Ciștișător al multor curse, Barbaro s-a accidentat în timpul uneia dintre cele mai importante competiții, Preakness Stakes, în mai 2006. Timp de opt luni, medicii veterinari de la University of Pennsylvania au încercat să îl vindece, dar starea lui s-a complicat din ce în ce mai mult în ciuda intervențiilor chirurgicale repetate. După toate aceste încercări, Barbaro a fost eutanasiat pe 29 ianuarie.

De aici încep elogiile aduse lui Barbaro și deseori și echipei lui de medici în ziare și în blogosferă. Și de aici apar întrebările legate de importanța lui Barbaro. Cum se poate explica atenția acordată de americani poveștii lui, mai ales în ultimele sale zile, cînd decizia de a-l eutanasia părea singura potrivită după încercările repetate de a-l salva? Ar fi fost ușor de imaginat cum moartea lui Barbaro ar fi putut da activiștilor pentru drepturile animalelor ocazia să protesteze împotriva exploatării animalelor. Însă reacția asociației PETA (People for the Ethical Treatment of Animals), una dintre cele mai cunoscute și mai influente în lupta pentru drepturile animalelor, abia s-a făcut auzită prin îndemnul la boicotarea curselor de cai postat pe site-ul lor.

Reacțiile generale au fost cît se poate de emoționale. S-a vorbit despre „fragilitatea vieții”, s-au laudat progresele științei și faptul că medicii au încercat attea luni să îl salveze în loc să propună eutanasia mai devreme. Calul rănit a fost tratat ca un om bolnav: i s-au trimis flori

și coșuri cu fructe, i s-au scris mesaje de încurajare pe hirtie sau pe Internet. După eutanasierea lui Barbaro, mesajele postate pe site-ul școlii veterinare a Universității Pennsylvania au devenit mulțumiri adresate mai ales doctorilor care l-au îngrijit și care i-au ținut la curent pe cei interesați de starea calului.

De ce un cal?

Dacă l-am înlocui pe Barbaro cu un om în povestea aceasta, scenariul ar fi mai puțin elegiac și liniștit. Am ajunge mai degrabă mai aproape de controversa de acum aproape doi ani legată de Terri Schiavo, a cărei tragedie a fost documentată și întreținută de mass media. Fiind vorba de o ființă umană, părerile au fost cît se poate de împărțite. În cazul lui Barbaro, medicii au hotărît că ar fi prea dureros să îl mai țină în viață, iar publicul a acceptat decizia și a continuat să îl laude. Încercînd să răspundă la întrebarea de ce ne intristează atît moartea unui cal, un editorial din „New York Times” propune un răspuns plin de personificări: „Aproape orice cal, inclu-

» **Calul rănit a fost tratat ca un om bolnav: i s-au trimis flori și coșuri cu fructe, i s-au scris mesaje de încurajare pe hirtie sau pe Internet.**

siv Barbaro, are o inimă pură” și este greu să găsești un „cal crud”. Asemenea efuziuni sentimentale chiar și din partea unui ziar precum „New York Times” arată că într-un caz rar de acord aproape unanim analiza nu-și are locul nici măcar pe pagina de editoriale. S-au auzit puține voci cinice, precum cea a jurnalistului „L.A. Times” T.J. Simers, dar remarcile misogine legate de înclinația femeilor de a-l ridica pe Barbaro la rang de erou nu fac dect să descalifice ceea ce ar fi putut altfel să fie o altă perspectivă asupra unei reacții de proporții naționale.

Încercînd să explice interesul față de Barbaro, Meghan O'Rourke de la Slate.com ajunge la concluzia că americanii tind să se întoarcă spre cursele de cai în momente de criză națională. Exemplul oferit de ea este cel al cailor Ruffian și Secretariat care s-au aflat în centrul atenției în 1975, în timpul scandalului Watergate, și al lui Seabiscuit, celebru în timpul Marii Depresii. Succesul lui Ruffian a fost transformat de comentarii sportivi într-o ocazie de a argumenta pro drepturile femeilor și ale negrilor, Secretariat a fost numit „Super Cal”, iar Seabiscuit a devenit simbolul luptei pentru supraviețuire în perioada Depresiei. Aflat în asemenea companie, Barbaro poate și el deveni un simbol al speranței americane că lucrurile se pot îndrepta în ciuda problemelor politice din ce în ce mai stringente.

Precum Seabiscuit, despre care se spune că ar fi apărut mai des în ziare decît Franklin Roosevelt sau Hitler, Barbaro pare să fi intrat în istorie. Prezent pe Wikipedia printre caii celebri, menționat încă în mass media și la mai mult de o săptămînă după ce a fost eutanasiat, Barbaro a provocat și un moment, oricît de scurt, de reculegere și reevaluare a unei națiuni. Rămîne de văzut dacă povestea sa va deveni hollywoodiană pînă la capăt.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Specificul național

Din cauza unei administrări excesive, în anii '80, a medicamentelor mîndriei naționale, avem astăzi o alergie sau baremi o reținere față de românism. Ne răsună încă în creieri cîntecele inept-patriotice ale copilăriei, în care Țara era una cu Conducătorul ei. Ceea ce, cu două decenii în urmă, însemna o gură de aer proaspăt în lagărul socialist, o recuperare a tradițiilor românești autentice și, poate, iluzia regăsirii unui organism istoric se degradase pînă la stadiul de caricatură. Complexe de superioritate în locul celor de inferioritate și schimonoseală patriotică în loc de patriotism. Ziua nașterii lui Eminescu transformată într-un eveniment cu reverberații planetare; și ziua lui Ceaușescu mai importantă decît ziua lui Eminescu. Mai e nevoie de comentarii și note de subsol?

A fost firesc ca după Revoluție acest tip de discurs să fie privit critic și evaluat, corect, ca o tristă funcționare a glandei patriotice. Recursul la Eminescu a fost completat prin recursul la Caragiale – la (auto)ironia lui binefăcătoare, usturîndu-ne ca spiritul pe rană. **Românul generic**, sumă de virtuți, a lăsat loc **românului** ceva mai complex, cu calități și defecte topite în același aliaj. Și cu un limbaj pompos la modul comic.

Se vede însă că analiștii de ultimă oră ai specificului național nu l-au prea citit pe Caragiale și le-au scăpat pasajele (destul de frecvente) în care marele grec lua în vizor și fudulia altor nații, cea maghiară fiind în *pole-position*. Dar lectura sistematică a textelor mai vechi poate dauna interpretărilor mai noi. Căci scriba de România a „europeniștilor” noștri subțiri, pentru a fi subliniată retoric și utilizată în varii contexte, exclude categoric orice accent critic la adresa oricărei alte nații.

Repulsia de astăzi față de poporul de care aparții trebuie să aibă tăria mîndriei patriotice de ieri; și artificialitatea, falsitatea ei.

Există oare popoare vrednice și popoare netrebnice? Comunități ticăloase și merituoaase? Dumnezeule, parcă ne-am întors în vremurile *Vechiului Testament* și așteptăm fulgerul – ori potopul – să ne lovească. Deși turuie în jargonul corectitudinii politice, vorbind despre diferență, individ, minoritate, analistul supărat gîndește în logica totalității, a întregului omogen, a purității rasiale. Românii, ei bine, românii sînt ultimii oameni, tributari mentalităților moderne, înrădăcinați în tradiții penibile, atîrnători de icoane prin școli. Noroc că există cîteva minți lucide, cîteva personalități fără bast local, cetățeni ai Europei care ne pun oglinda în față și ne arată, iar și iar, defectele naționale...

Dar dacă acestea ne-au împregnat pînă la ultima fibră, făcîndu-ne așa, și nu altfel, rai, nu buni, lamentabili, în nici un caz stimabili, ce șanse ar fi ca severii judecători să scape realmente din cercul de cretă al românismului? Dacă trăsăturile negative sînt ale noastre, ale *tuturor*, fără variații, fără nuanțe, fără trepte individuale, cum explicăm detenta analistului scîrbît și subita lui exterioritate? Dacă acestea sînt posibile pentru unii, nu cumva or fi și pentru alții? Sau dacă, dimpotrivă, ele sînt imposibile teoretic și practic, atunci nu cumva percepția înșăși a monitorului nostru e tulburată, hm, de specificul național?

Sau poate că a apărut o completare postmodernă la cunoscuta fabulă a lui Grigore Alexandrescu. Poate că ne-am pricopsit cu un specific național rău pentru toți – și cu unul mai mic și mai bun numai pentru unii.

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

„Suplimentul de cultură” dedică în această săptămîină două pagini unui fenomen care pare să ia amploare pe piața editorială din România: colecțiile consacrate genului thriller. Invitații acestui dosar – Valentin Nicolau, Emil Bărbulescu, Bogdan Alexandru-Stănescu și C. Rogozanu – ne explică de ce filmul nu bate întotdeauna cartea.

CHESTIONAR:

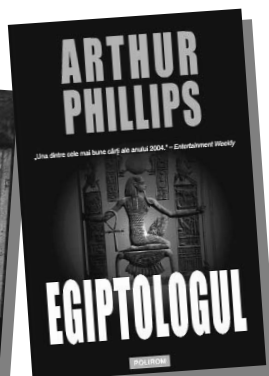
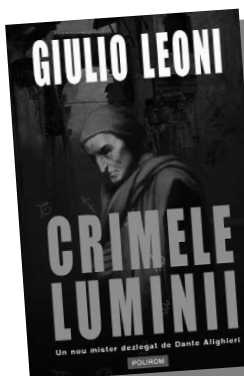
1. Cum vi se pare că „prinde” literatura de tip thriller pe piața românească?
2. Nu vă temeți că, în cazul thrillerului, „filmul bate cartea”?
3. Dacă ar fi să conturați portretul-robot al cititorului de thriller, cum ar arăta acesta?
4. Cum faceți selecția titlurilor publicate? Este vorba doar de bestselleruri internaționale? S-a întîmplat ca un roman de succes să nu fie bine primit de cititorii colecției?
5. Care considerați a fi cea mai eficientă metodă de promovare în cazul acestui gen literar?

Dosar realizat de
Diana Soare

THRILLERUL

Emoție maximă și vânzări pe măsură

Îți face pielea de găină

Bogdan Alexandru-Stănescu,
director editorial al Editurii Polrom

1. Aș spune că, mai curînd, colecția „Thriller” a venit ca proiect complementar colecției „CHIC”. Este, în opinia mea, și din punctul de vedere al publicului țintă, o colecție adresată bărbaților. Asta neînsemnînd, așa cum, în cazul *chick-lit*-ului, foarte mulți bărbați o citesc pe Kinsella și recunosc treaba asta cu *mindrie* – sau nu recunosc, dar scapă amănunte care-i dau de gol –, că romanele thriller nu sînt citite și de doamne.

2. Nu mă tem că filmul bate cartea pentru că, și aici am exemple exacte, cărțile sînt, de cele mai multe ori, mult mai complexe, mai fascinante decît filmele. Este cazul, dacă vrei, al lui James Ellroy, a cărui scriitură e o adevărată piatră de încercare pentru cei mai experimentați traducători. Romanul reușește să recreeze atmosfera anilor '50, în Las Vegas, mai ales printr-un melanj de argou criminal și jargon al polițiștilor, acți-

nea devenind de-a dreptul secundantul stilului. Sînt lucruri care se pierd într-un film, oricît de bun ar fi.

3. Portretul-robot al cititorului acestui gen ar trebui făcut abia după ce reușim să descriem în mod exact genul în sine. Iar lucrul acesta e extrem de dificil: thrillerul a devenit un alambic în care s-au acumulat numeroase moșteniri, pormind de la Barbey D'Aureville, Edgar Allan Poe, cumînd elemente de „gothic novel”, „ghost story”, dar și din atît de îndrăgîtul roman de aventuri – dacă acceptăm că un thriller are ca element principal faptul că te ține în suspans, că-ți face pielea de găină, atunci ne putem referi la *Castelul din Carpați* al lui Jules Verne ca la un thriller, la *Puțul și pendula*, la *Prăbușirea casei Usher*, la cîteva dintre povestirile lui Jack London, la Bradbury etc.

4. Categorie nu este vorba numai despre bestselleruri: tocmai am explicat că în această categorie intră cărți foarte bine scrise, ba chiar, de multe ori, inaccesibile – să zicem că vînzarea pe plan internațional este unul dintre criteriile de selecție, alături de valoarea cărții, de faptul că are alături un film sau nu... Personal, cred în inteligența cititorului român, de aceea tind ca al doilea criteriu să fie decisiv. Am avut o surpriză extraordinară cînd corectorul nostru, care, prin forța împrejurărilor, citește de la Rushdie la Amis, mi-a spus că *Biblioteca geografului* e cel mai bun roman pe care l-a lecturat în ultimul an. Corectorul nostru fiind o doamnă... Așadar, nu cred că putem face un portret-robot al cititorului de thriller: nu există încă un portret-robot al thrillerului.

5. Un bun factor de promovare îl asigură, după cum am discutat anterior, existența unor filme realizate după respectivele cărți.

„IMITAȚIA-FILM NU POATE ÎNLOCUI ORIGINALUL-CARTE”

Emil Bărbulescu, coordonatorul colecției „thriller & mystery”, Editura Humanitas

1. Prinde bine. Piața s-a înviorat, dar thrillerul nu are un merit deosebit, urmează curentul. Românii au redescoperit literatura în general.

2. Nu. Poate cel mai bun argument este *Ring* de Koji Suzuki, unul dintre primele patru titluri publicate sub sigla „thriller & mystery”. Ecranizarea americană este celebră, au văzut-o mulți, dar n-a consumat oxigenul cărții. Semnalele pe care le primim din librării sînt mai mult decît încurajatoare. Explicația, cu valoare de regulă, e simplă: cititorii „profesioniști” știu bine că imitația-film nu poate înlocui originalul-carte; cititorii „amatori” sînt atît de tare îndrăgostiți de film, încît ajung să cumpere și cartea.

3. Ca mine – nu neapărat cu mustață. Serios vorbind, numărul comun e vîrstă: un ins tînar sau relativ tînar – pensionarii au studiat la altă școală. Cunosco oameni care citesc numai „Gazeta sporturilor” și thrillere, cunosco și intelectuali subțiri care se relaxează citind cu voluptate romane de suspans. Este în primul rînd o chestiune de personalitate, de gust, de tradiție în familie ș.a.m.d. Studiile, profesia, poziția socială contează mai puțin.

4. Bestsellerul (chiar și cel „internațional”) este cel mai bestseller pe limba lui. Sigur, un roman ajuns bestseller în limbi de largă circulație are de la bun început șanse mari să devină bestseller și în România. Dar atît – șanse. Fructificarea șanselor este rezultatul unui efort de echipă. Și intuiția joacă un rol aici. De pildă, *Nefertiti. Cartea Morților*, la ei un bestseller „mai mic” decît *Clubul Dante* sau *Capcana Margrave*, la noi cu nimic mai prejos. Cel mai bine se vinde însă – scuze pentru titlatură – thrillerul „complotist-(paleo) creștin”. Marele merit al romanelor din această categorie este că îi apropie pe tineri de istorie mai mult decît o fac toate manualele școlare și tratatele seci la un loc.

5. Anumite colecții de carte și cărți trebuie să aibă site-uri. Thriller.ro nu este însă un instrument de promovare (nu se poate compara în această privință cu site-ul Editurii Humanitas). Este mai degrabă un locșor unde curioșii găsesc tot felul de informații (în românește) despre autorii și cărțile colecției, despre thriller în general, pe care altfel ar fi obligați să le caute prin site-uri străine.

„Piața românească de carte a început să rezoneze cu ce se întâmplă în afară”

Valentin Nicolau,
directorul Editurii Nemira

1. Strategia noastră în privința colecției „Suspans” a fost să impunem, în primul rând, câteva nume mari ale genului, pe care să le promovăm pe toate căile. Am ales patru serii de autor – Elmore Leonard, Patricia Cornwell, John Sandford și Ed McBain – ca vîrf de lance pentru această colecție, care include și alți scriitori cunoscuți sau succese de piață confirmate. Să nu uităm că edităm și opera celei pe care, fără nici o rezervă, o numim „doamna romanului polițist românesc”, Rodica Ojog-Brașoveanu.

2. Tocmai acest lucru, puterea imaginii, ne face să continuăm cu publicarea unor astfel de volume. În genul thriller se regăsesc cele mai cinematografice romane, ale căror dialoguri sînt att de aproape de scenariu și ale căror descrieri au o mare forță de exprimare vizuală.

3. Un om de acțiune, în general citadin, modern și pentru care timpul trece dinamic.

4. Selecția este făcută în primul rând în funcție de calitatea literară a textului, apoi, desigur, în funcție de cum s-a vîndut și cum a fost primit în alte părți. Piața românească de carte a început să rezoneze cu ceea ce se întâmplă în afară, așa că succesele internaționale sînt, de

obicei, bine primite și la noi. Cel mai bine prinde thrillerul istoric, a cărui acțiune se derulează att în prezent, cît și în trecut, în care misterul, secretul sînt cuvintele-cheie. Sînt mai mulți autori care se vînd bine: Peter James, John Sandford, Patricia Cornwell, Ed McBain, Tonino Benacquista, Elmore Leonard.

5. Nu există o rețetă unică și imbatabilă. Trebuie determinat un complex de acțiuni promoționale, și acest lucru este personalizat de la carte la carte.

„Un Ellis e foarte greu de inventat”

C. Rogozanu

doar manierele. Adică tot atâtea jocuri greu de făcut într-un loc fără istorie precum piața comercială românească.

Piața de thriller, cum ați numit-o, e complet ocupată – și pe merit – de titluri străine. Nu avem scriitori care să intre în competiție cu autori consacrați americani sau europeni. De ce? Aici intrăm în a doua chestiune sensibilă, „profilul cititorului de thriller”: cunoscător, nemilos cu eșecurile, consumator înrăit, dar și pretențios.

Cînd îi servești Donna Tartt, de exemplu, el va aștepta în continuare combinații perfecte de erudiție, bună stăpînire a livrescului și agilitate narativă. Tartt este, cred, autoarea care rezumă cel mai bine ceea ce înseamnă thriller de calitate. O temă banală, o frăție dintr-un campus universitar și ceva motive din legendele de vircolaci sînt transformate, prin rafinament și dozare excelentă, în pagini extreme de intense.

Ajungem astfel la un alt profil, profilul scriitorului de thriller. Fluctuațiile sînt maxime între calitatea bună a scriiturii și texte abia acceptabile, dar cu largă vînzare. Există thriller pentru exigenți și thriller „pulp”. Indiferent de calitate, acest tip de scriitor intră totuși în categoria „profesionist”. În România, nu poți încă avea o astfel de categorie, pentru că piața e prea mică. La noi, scriitorii care scriu ceva, orice, preferă să aspire la glorie estetică și ceva recenzii entuziaste din partea unor critici prafușiți – vînzările mari par încă accidente fericite, nu par anticipabile. Un scriitor de thriller își cunoaște publicul, știe convențiile, se joacă la nesfârșit cu ele, abordează zone cunoscute, schimbînd

Publicul de thriller are în comun un cod aparte

Altă piedică: o mare prejudecată a cititorului român. Dacă un scriitor român bun se încumetă să publice o carte onorabilă din zona thriller cu nume de personaje nonromânești, iar apoi seamănă cu un pseudonim fără rezonanță autohtonă și, în final, este publicat în condiții grafice excepționale, s-ar putea să avem surprize. Cititorul român e încă reticent la ce vine comercial din zona românească. Cînd se va sări această piedică, vom avea un prim pas către comercial adevărat. Apoi, ar fi important să apară scriitorul erou, vedetă, obsedat de public, dar și de propriul stil. Un Ellis e foarte greu de inventat. Dar o atitudine ca a lui poate fi construită și în românește...

Thrillerul are granițe mult mai laxe decît SF-ul sau polițistul (le și înglobează într-un fel), poate trece către speculația politică, poate atinge curajul utopiilor polemice, poate găzdui condeie ultracomerciale, dar și artiști desăvîrșiți. Iar publicul de thriller, deși variat, de la paznicul de fabrică, la cititorul ultrasofisticat, are în comun un cod aparte, o așteptare specială a unei lumi surprinzătoare, un oarecare gust paranoid pentru explicație universală. Dacă voi continua cu explicațiile, mă voi deprima de tot: sînt slabe șanse să avem un thriller românesc bun în următorii ani. Pînă atunci oscilăm, după gust și posibilități, între Brown, King, Murakami sau Ishiguro (prea-comercialul, puternicul, rafinatul și, respectiv, artistul estetizant).

RAO A MERS PE MISTICISM

În urmă cu aproape trei ani, Grupul editorial RAO isteriza piața de carte din România publicînd romanul lui Dan Brown, *Codul lui Da Vinci*. De atunci, în colecția „Succese internaționale” (specializată în literatură de divertisment, de tipul romanului de spionaj, thriller sau acțiune) au apărut cel puțin 15 volume cu tematică similară, de la *Singele Sfint și Sfintul Graal* pînă la *Misterul templierilor sau Conjurația Sixtină*. Cel mai recent pariu al editurii îl reprezintă *Testamentul Magdalenei*, de Laurence Gardner, care promite „dezvăluiri surprinzătoare” despre „femeia a cărei adevărată identitate ar putea clătina fundamentele creștinătății”. Relevantă în contextul literaturii de gen este și colecția de autor „John Saul”, creată pentru a „prezenta exhaustiv opera unuia dintre cei mai faimoși reprezentanți ai genului horror”.

DICTIONAR

THRILLERUL reprezintă, în sens amplu, un roman de suspans, caracterizat de ritmul alert al acțiunii, de intensitatea maximă a emoțiilor provocate cititorilor și de lupta eroului cu criminali sau teroriști geniali, societăți secrete malefice, concerne internaționale omnipotente, instituții ale statului ori servicii secrete neapărat corupte.

Subgenuri:

- ▶ *action-adventure* thriller (Matthew Reilly, Clive Cussler);
- ▶ *techno* thriller (Tom Clancy);
- ▶ *medical* thriller (Robert Cook, Paul Carson);
- ▶ *legal* thriller (John Grisham);
- ▶ *financial* thriller (Michael Ridpath);
- ▶ *political* thriller (David Baldacci, Nelson DeMille);
- ▶ *conspiracy* thriller (Richard Condon);
- ▶ *military* thriller (Stephen Coonts);

- ▶ *serial killer* thriller (James Patterson, Thomas Harris);
- ▶ *psychological* thriller (John Baker);
- ▶ *religious* thriller (Tim LaHaye, Jerry B. Jenkins);
- ▶ *spy fiction* (Ian Fleming, John le Carré, Robert Ludlum).

Subgenuri „hibride”:

- ▶ thriller SF (Michael Crichton);
- ▶ fantasy (Neil Gaiman);
- ▶ horror (Dean Koontz).

„Dacă poezia ar fi ca românii

Interviu realizat de
Elena Vlădăreanu

Cine vede cv-ul tău, chiar dacă nu se lasă impresionat de una, cu două, tot va avea reacții de uimire: oau, cîte a făcut tipul ăsta! Intră studiile serioase în contradicție cu formația boemă, romantică a poetului?

Poate că am făcut attea ca să nu fac ce aveam de făcut, cine știe!... Ocoluri bogate, ample... Sînt un tip curios, aventurier, îmi place să călătoresc, nu stau nici o clipă. Nu mă așez. Ador mișcarea ce deplasează liniile. Și cum nu se poate scrie poezie, interesant în primul rînd pentru tine însuși, tot timpul (am muri dîndu-ne sîngele pe nas, ca la altitudinî/ adîncimi mari, nu poți să te joci cu intensitatea), ce naiba să fac? Citit, scris, tradus, plimbat, și altele. Ocoluri, amînări, pîndă. Îmi place să mă iau la întrecere cu diverși tipi mari, mai întîi ca să-i înțeleg, apoi ca să încerc să-i „înfrîng”... Îmi place să învăț, dar numai în afara școlii. Nu suport să fiu pus în situația să mă plictisesc, așa am ajuns să-mi rod unghiele, barba, să albesc. Nu pot să albesc și mai mult! Din totdeauna însă mi-a plăcut să alternez, să zicem, boema, extremele afectiv-expressive, cu studiul intens. În facultate, eram singurul care făceam naveta între un cerc de poetică și semiotică extrem de specializat, condus de Ion Coteanu, și Cenaclul de Luni, condus de N. Manolescu. Deci pentru mine cele două laturi nu numai că nu intră în contradicție, ci pur și simplu mă definesc. Și dacă ar fi singurele...

Legat de prima întrebare. Am auzit deseori spunîndu-se, mai ales despre poeți și poezie: „Hm, e prea deștept pentru a fi un bun poet”. Sau: „Inteligenta ucide intuiția”. Îți propun un exercițiu de sinceritate: simți uneori că teoria roade din intuiție, iar asta se vede în textul finit? Ce faci în acel moment?

Scriu poezie foarte rar, dar atunci mult, serial. Dar sînt zile, nopți cînd lucrurile alternează vertiginos, cînd mă simt depășit, „demonizat”, cînd trec de la un tip de scriitură la altul în cel mai firesc și mai abrupt mod cu putință, pînă la epuizare, pînă obosesc nu eu, ci „lucrul” de spus, pînă simt că l-am terminat, că i-am smuls tot. E ca o beție, o tortură, sînt intuiții pe care le dezvolt aproape în paralel, printr-un soi de discurs căruia Ștefan Aug. Doinaș i-ar fi spus, poate, „mixt”, cu care nu știu ce să fac, cum să-l public. Nu se încadrează nicăieri. Dar începe să nu-mi mai pese și-mi urmez logica propriei scriituri, care mi-e viață. Cui îi place și face față, bine, cui nu, să citească „incadrat”, pe genuri, cuminte, să nu se zdroncească: roman în fotoliu, teorie la birou, poezie pe bancă sau în pat, gospodărește, burghiez. Treaba lor!

Ce este poezia în primul rînd: intuiție (mă rog, inspirație) sau inteligență?

Inteligenta de a pîndi și de a nu forța intuiția, de a o recunoaște și de a o „munci” ca pe o femeie. Căci intuiția adevărată este destul de rară, în rest trebuie să te obișnuiești să conviețuiești cu propria mediocritate și imbecilitate, cu propria vacuitate salvatoare, cum spunea Jean Genet, să nu-ți ratezi nici viața, trăitul, dar nici intuițiile adevărate. Inteligența este inștinț și tehnică de așteptare, de pîndă.

Vînătoarește. Trăim organizînd ambuscade, uneori pentru nimic. Viață în defileu, la Rovine. Gherilă în mediu indiferent, advers doar ca neutralitate. Să știi să fii activ în pasivitate, să știi cînd să sari, să apuci și, apoi, cum să „gătești” vînatul.

Cartea publicată acum la CR arată și este altfel decît cum sîntem noi obișnuieți să arate o carte de poezie. La fel de adevărat este

că aceia care îl știu pe Bogdan Ghiu nu sînt neapărat uimiți. Ți-ai propus să schimbi definiția poeziei? Ce trebuie să uităm din ceea ce știm despre poezie și ce trebuie, mai nou, să înțelegem prin poezie?

Poezia a murit ca gen (ca și celelalte genuri, de altfel). Genurile literare sînt mărci de piață, de marketing, atît: servesc comoditatea, reglează aventura, să n-o luăm cumva razna citînd literatură. Normalizare a enormei forțe care este discursul literar adevărat. Deci, dacă o privim ca gen, poezia e moartă. Cum spun spre sfîrșitul acestei cărți: „Pe calota de Occident arta e moartă. Încolo pe unde e vie nu este artă”. Adică n-o vedem ca artă. Poezia este bine, sănătoasă, dar nu în casa genului numit „poezie”. Poezia e mediu, media intimă, comunicare, vociferare cu tine însuși, matrice a vocii morale prin care ne repetăm nouă înșine poruncile fundamentale (aceia dintre noi, desigur, care o mai facem). Poezia e ordin pe dinăuntru, comandă și ascultare de sine, îndemn. Artele sînt arte de viață, tehnici de a trăi. Dar noi preferăm să ne menținem cu arta într-o relație de simplă „lectură” sau „privire”, într-o relație exterioră, de consum. Ne protejăm de artă, fugim de noi înșine, și atunci trăim rău, prost. Fără artă. Aveam și mai am poeme, scriu și uit că scriu, dar nu știm ce să fac cu ele, ce să construiesc, intuiam ceva, schițat, așteptat, și mi-a venit ideea asta (nu spun care). Pentru mine este o carte de ruptură, cu un picior încă în trecut și cu altul în aer, dar știu că se deschide ceva, altceva, un drum mai hotărît, mai vertiginos, în care se adună toate potecile, ocolurile și aventurile, culturale sau existențiale, de pînă acum. Nu-mi rămîne altceva de făcut decît să fiu riguros, mai mult decît doar harnic și intens, ca pînă acum.

Ce poeți, poezie, teoreticieni ar trebui să citească: a) un poet român; b) un cititor român; c) un prof român de română.

Ne-români! Poetul, cititorul, proful (săracul!) sînt mult prea români, chiar și cînd pleacă de acasă merg cu spatele, să nu le atace cineva prispa, și își iau merindea tradițională în straiță. Se duc parcă ar veni. Nu le place să se „înstrăineze” cultural, nu-i bîntuie curiozități esențiale. Noi habar n-avem ce se întîmplă acum prin poezia lumii. Poate nu se întîmplă nimic și sîntem cei mai buni, și nici nu știm. Teoria cea mai pasionantă este

comparativismul: totul se asociază cu totul, se scormonesc arhive, se cercetează contexte, se face multă istorie culturală inteligentă. La noi nu există critică, exegeză. Noi nu avem o piață a eseului imediat, rapid, tăios, curajos, cărți sub o sută de pagini. Și atunci, de unde dialog de idei, „piață a ideilor”? Băltim certîndu-ne dacă există Dumnezeu și dacă acesta a lăsat elitele să conducă totul! Altceva nu mai știm. Cum vrem să fim citiți dacă noi înșine nu ne oferim ca modele de mari cititori? Avem parte de mediocritatea și de cumînțenia pe care noi înșine o propagăm. Ne mulțumim cu puțin, și imediat, călduț. Moare cineva de artă, la propriu? Da, mai mor unii, dar sînt priviți ca niște imbecili, se ride în barbă de ei, nu se transmit ca lecție de pasiune și de intensitate.

Că veni vorba de cum e predată poezia în școală, îmi amintesc că eu, ca un copil cuminte și pasionat de literatură, învățam niște bazaconii de comentarii pornind de la poezie, din care acum nu aș înțelege nimic. Cum citea elevul Bogdan Ghiu poezia și nu numai?

Cu mare mirare și curiozitate că așa ceva – poezia, literatura – este posibil, e făcut de mină de om. Nici azi nu înțeleg prea bine. Literatura mi se pare o stihie naturală, nu o lucrare omenească. Și tot încerc să mă apropiu... Cum citeam în școală? În primul rînd, citeam. N-am citit niciodată un manual de română, niciodată, erau – și probabil că sînt și azi – imposibile, repulsive ca idee. Eu am parazitat școala, am învățat singur. Deci: am citit cu adevărat, totul, cit mai mult, pînă la capăt, trecînd permanent dincolo, abuzînd de texte și de profesori. Exces totdeauna.

Dacă Bogdan Ghiu ar fi prof de română la liceu, cum le-ar vorbi copiilor despre poezie? Cum i-ar face pe puști să citească poezie?

Cum o fac și acum: cu pasiune, pînă la pierderea vocii, a suflului. Și cu metodă, dramatizînd, danșînd, sîrînd, desenînd, cîntînd, făcînd totul ca să sugereze poezia. Îmi place să învăț, îmi place să predau, dar numai în afara școlii. Școala ucide, gregarizează. Sînt un profesor foarte bun, dar nu calc prin școală, unde domnesc repetiția și cumînțenia, cu inime excepții.

» Scriu poezie foarte rar, dar atunci mult, serial. Dar sînt zile, nopți cînd lucrurile alternează vertiginos, cînd mă simt depășit, „demonizat”, cînd trec de la un tip de scriitură la altul în cel mai firesc și mai abrupt mod cu putință, pînă la epuizare, pînă obosesc nu eu, ci „lucrul” de spus, pînă simt că l-am terminat, că i-am smuls tot.

„Românul, nici nu s-ar fi născut”

„SÎNT AVID DE TELEVIZIUNE BUNĂ”

Ești unul dintre primii care au scris despre mass media, făceai asta la începutul anilor '90, în Catodul psihic. Există analiști media la noi, în momentul de față?

Termenul ridicol, anal, de „analist” i-l prefer pe acela de „critic”, ca în cazul literaturii. Ați auzit de „analiști literari”, în sens nefecal, fi-rește? Nu există critici media, pentru că toți cei care pretind că fac așa ceva sînt incluși, sînt înăuntru. Nu se poate face critică media cinstită în ziarele noastre, toate sînt „corporate”. Se fac marketing și un fel de critică mondenă, de salon închis. Nimeni nu judecă din afară, cuprinzător, cu viziune. Dacă voi spune că, în momentul de față, media, televiziunea, de pildă, dispar, fiind resorbite în om și devenind cîmp total, deci imperceptibil, nu mă va înțelege nimeni și nu va interesa pe nimeni. De-asta m-am retras. Pregătesc însă diverse sinteze ucigătoare. Să te ții atunci tăceri, și mai ucigătoare.

Ce te enervează cel mai mult acum la discursul audio-vizual?

Moartea, platitudinea, lipsa de pasiune și de anvergură, „gramaticalizarea” prost înțeleasă, suficiența. Adică exact ce mă enervează și în cazul literaturii și, în general, al vieții publice. Bestialitatea oilor. Presumțiozitatea. Lipsa de orizont. Închiderea, curiozitatea maniacală pentru lucruri neimportante, iresponsabilitatea. Incultura, inclusiv cea specifică, de televiziune. Falsul talent.

În afară de literatură și imagine (doar tv?), ce alte produse culturale sau media consumă Bogdan Ghiu?

Muzici. Internet. Tehnologie (care e cultură). Filosofie. Arhitectură. Arte vizuale. Tot ce dă de gîndit și de trăit. Sînt atît de multe! Lumea e atît de bogată, și noi o trăim atît de sărac! Politică internațională. America. Economie. N-am ajuns, și probabil nu voi ajunge niciodată pînă la matematici. Din păcate. Ar fi altă viață, încă o

viață. Sînt avid de televiziune bună, bogată, cu stil, creativă. La noi nu există.

Pe mine mă enervează chestia asta cu „Românul s-a născut poet” de mor și din mai multe puncte de vedere: unii o iau ca pe un imbold de a scrie timpelui, alții, ca pe un motiv în plus de luare peste picior a celor care scriu poezie. Dacă și pe tine te enervează sau pur și simplu ai o părere despre ea, îți propun să o comentezi/ desființezi/ analizezi.

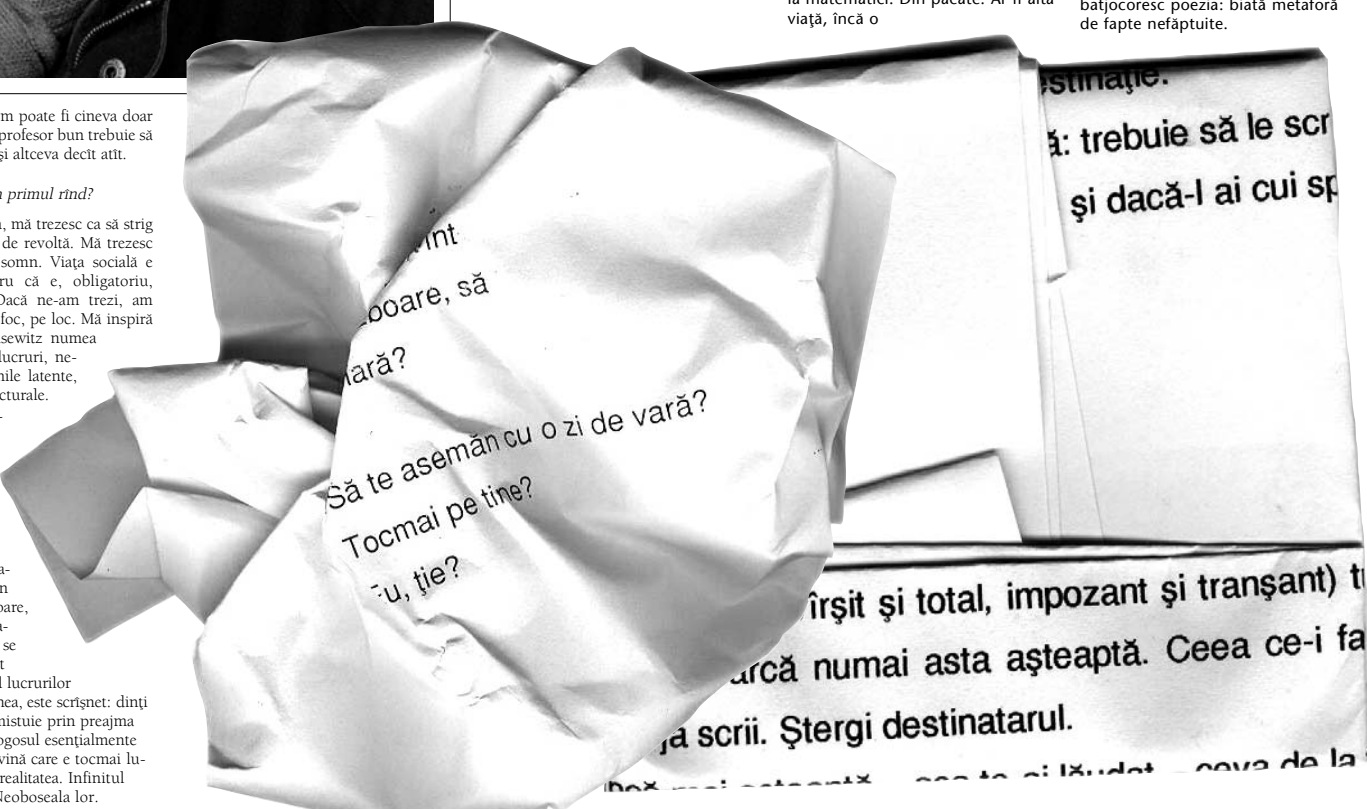
Ai perfectă dreptate. E o vorbă goală, prin care de fapt se ride, social, comunitar, de poeți, de lunatici. Românul e șucar, învîrte vorba, dar o face colectivist, ca să se audă cu urechea celorlalți. Dacă poezia ar fi ca românul, nici nu s-ar fi născut, Românul e pontos. Asta nu e poezie. Uplete o metafizică goală cu vorbe, în loc s-o umple cu fapte, s-o treacă în act. Preferă să fie poet, și tocmai de ațîția români poeți nu au loc poeții români, pe care românii îi ignoră cu fudulie. Românii batjocoresc poezia: biată metaforă de fapte nefăptuite.

Deși nu înțeleg cum poate fi cineva doar profesor. Ca să fii profesor bun trebuie să fii mult mai mult și altceva decît atît.

Ce te inspiră în primul rînd?

Eu de obicei dorm, mă trezesc ca să strig de entuziasm sau de revoltă. Mă trezesc vorbind, urlu în somn. Viața socială e somnolență pentru că e, obligatoriu, somnambulism. Dacă ne-am trezi, am fugi sau am pune foc, pe loc. Mă inspiră ceea ce von Clausewitz numea

fricțiunile dintre lucruri, nepotrivirile, tensiunile latente, obiective, dar structurale. Scrișnetele, imperfecțiunile care fac lumea să meargă. Nisipul nu din clepsidră, ci dintre roți și din ochi. Lucrurile și oame-nii permanent nelocul lor. Fortele în alianțele lor tempore, dar uneori devastatoare, care tind să se eternizeze, dar sînt măturate. Foșnetul lucrurilor care, așa cum spunea, este scrișnet: dinți și măsele care se mistuie prin preajma vorbei. Bilbitala, logosul esențialmente bilbit. Bilbitala divină care e tocmai lumea, care urzește realitatea. Infinitul acestor procese. Neoboseala lor.

LECTURI ÎNTRERUPE

Doris MIRONESCU

E la violacciocca...

Aldo Palazzeschi a fost marea șansă, din păcate ratată, a futurismului italian. Apărut din neant, după vagi studii comerciale la Veneția și Florența, fără prea multă școală, se pare (obișnuia să declare că „La mia vera maestra fu la strada”), el începe în 1905 să publice volume poetice neobișnuite prin versul liber și prin inspirația pedestră, revărsată narativ în poliloghii lungi, gesticatorii, extrem de vocale. În *Lasciatemi divertire*, poetul se amuză să bolborosească în fața publicului („tarataratarata”, „cucù rurù”, „bubububu”), în același timp scuzându-se pentru veselie sa gălăgioasă: „Cosa sono queste indecenze? Queste strofe bisbetiche? Licenze, licenze, licenze poetiche”. Cititorii sînt ironizați, în burghezismul lor confortabil, prin mîimarea unei naive complezențe.

Cel care se deda, înainte de 1910, unor astfel de exerciții de sănătate era, cum au spus ulterior criticii, un „anarhist burghez”, un revoltat pentru cauza poeziei vii. Apropierea față de futurism a fost făcută prin citeva generoase articole ale lui Marinetti și, pentru o vreme, Palazzeschi a mărșăluit cu voce în rîndurile militanților pentru „parole in libertà”, „vivere pericolosamente” și cultul aeroplanului. Nu cu toată inima însă. Odată cu începerea războiului și cu angajarea futurismului, prin pana lui Marinetti, de partea forțelor belicoase, poetul nostru, pacifist convins, se rupe de amicii săi literari cu obișnuita-i gălăgie și trece, masiv, la proză. Circumstanțele de după primul război, cu fascismul predominant, nu-l împie să se întoarcă „în arenă”. Va scrie însă numeroase romane și va trăi o mulțime, decedînd acoperit de laurii unei patrii recunosătoare, de premii internaționale și de doctorate obținute – cum altfel? – *honoris causa*.

Sono una rosa e faccio la prostituta!

Unul dintre cele mai celebre poeme ale lui Palazzeschi este *I fiori*, un exemplu de humor poetic deloc rar în epoca lui Christian Morgenstern și Topârceanu, cu o turnură serioasă însă. *I fiori* este o invecitivă aruncată în obrazul artei, dar cu grație și fără pornirea vindictivă, plebeiană a avangardiștilor români din anii '20 (vezi penibulul: „Jos arta! Căci s-a prostituat!” etc.). Aparent, poezia e dedicată florilor, ca unor salvatoare ale frumuseții și purității dispărute din societatea umană (la fel ca în poezia lui Macedonski, Petică, Anghel, și totuși...). Un tânăr, degustat de pornirile lubrice ale participanților la un banchet „decadent”, iese în grădină să admire florile. Mare e însă mirarea sa cînd o roză îi vorbește, îi destăinuie că e prostituată și că încearcă să așeze niște boboci de pe celălalt trotuar. Indignarea poetului e mare, dar juna coruptă îi arată că florile nu trebuie considerate anemice simboluri, că au și ele pasiuni interzise pe care, asemenea oamenilor, nu le e teamă să le pună în practică. Replica florii este ironică și mușcătoare; încercînd să se dezvinovățească, roză prăște și celelalte flori, deloc mai inocente decît ea:

— „Anche voi!

— Che meraviglia!

Lesbica è la vainiglia.

E il narciso, quello specchio di candore,
si masturba quando è in petto alle signore.

— Anche voi!

Candidi, azzuri, rosei,
Vellutati, profumati fiori...

— E la violacciocca,
fa certi lavoretti con la bocca...”

Dacă pînă și blînda micsandrà... Bineînțeles, după așa niște revelații, blîndul poet nu mai suportă florile. Îl imploră pe Dumnezeu să-i găsească o ascunzătoare undeva „fuori della natura”. Poezia își pierde iluziile, dar își recapătă libertatea. Chiar și în afara naturii.

» *Biblioteca geografului, traducere din limba engleză și note de Mircea Pricăjan, colecția „Thriller”, Editura Polirom, 2006*

Ce bine ar fi să existe alchimiști

Mi-a plăcut mult cum se termină dedicația autorului, Jon Fasman, de la sfîrșitul cărții pe care o recomand săptămîna aceasta: „*Biblioteca geografului* este pentru Alissa. La fel și eu”. E un final extrem de potrivit pentru ceea ce înseamnă thriller contemporan, un sentiment burghez al fricii. Iar pentru mine a fost un prilej de meditație asupra lecturii unor astfel de cărți.

C. Rogozanu

Cînd bagi în tine necontrolat literaturii de diverse naturi, dar mai ales „nalte”, cu pretenții estetice, plonjonul executat voluntar într-o carte comercială – cu limitele anunțate din primele pagini și cu modestia omniprezentă în fiecare moment de captatio – aduce cu sine o mie de întrebări adnci: de ce citeș o carte thriller în loc să văd un film thriller, de ce să mă bat cu 500 de pagini scrise de un nou venit în loc să deschid liniștit un Stephen King? Spuneam că dedicația autorului de la sfîrșit are ceva esențial pen-

tru un thriller: liniștea, echilibrul pe care îl presupune o carte bună cu intrigă polițistă și desfășurare „alchimistă”, profesionalismul documentării.

Autorul e editor pentru „The Economist”, una dintre cele mai bune reviste din lume. Scrie articole și pentru alte ziare din Anglia, cele mai bune, bineînțeles, „The Times” sau „Guardian”; și le scrie foarte bine, indiferent că e vorba despre cărți, despre lumea sportului american sau despre rasism. Este un condei perfect educat întru deplina satisfacere a cititorului. Simți un autor perfect echilibrat, îl simți de la primele dialoguri calibrate cu grijă, de la primele semne de documentare serioasă, de la glumele de bun gust și cu adevărat amuzante pe care te le servesc cu măsură personajele. Acesta e feelingul principal pe care-l ai citind *Biblioteca geografului*. Nu are alura de bestseller, pentru că scrierea se complică pe alocuri, apar observații fine, trama narativă nu e complicată, dar nici străvezie. Romanul este cumva rupt în cele două lumi pe care le presupune și scrierea lui. Pe de o parte, lumea burgheză și fericirea de provincie, reprezentate de o redacție liniștită a unui săptămînal obscur, populată de redactori calzi și sfătoși care-și mîncă pachetele cu care vin de acasă; de cealaltă parte, lumea sălbatică a vînătorilor de artefacte, o grupare stranie de inși care adună semnele rețetelor vechi alchimiști.

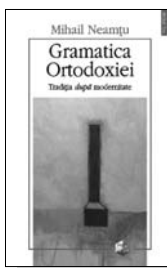
În lumea liniștită a orașului american Lincoln din Connecticut, moartea stranie a unui profesor îi aprinde pofta de jurnalism adevărat unui tânăr angajat la publicația „Carrier”. Insistența lui aduce

rezultate și chiar promisiuni de la ziare adevărate din Boston pentru o carieră mai bună. Paul, personajul nostru, este o combinație plăcută de naivitate, ambiție pură, altruism. Pare smuls din filme, ca, de altfel, multe alte personaje din roman. Jon Fasman, oricît de intelectual i-ar fi stilul, pare să-și anticipeze în multe pagini ecranizarea propriei cărți.

Autorul introduce doze mici de ironie

Există o ruptură între cele două lumi care se materializează și în structura propriu-zisă a romanului. Povestea anchetei lui Paul și a prietenilor lui este întreprinsă tot timpul de mici nuvele independente care explică istoria violentă a fiecărui artefact. Tărîmul întunecat al crimelor, al urmăririi oarbe și sperate după o forță obscură este cel al fostului URSS. În diverse momente ale istoriei, în cele mai exotice coltoane ale „continentului” comunist, se petrec cele mai stranii întîlniri cu final înșingherat. Povestirile se încheie invariabil într-o notă sadică, obiectele rîvnite fiind descrise în amănunt și cu o evaluare a prețului cît mai exactă în loc de încheiere. Aflăm apoi că toate aceste acțiuni fac parte dintr-o luptă de mii de ani pentru secretul nemuririi dusă de alchimiști pentru protejarea secretului. Știu, sună plicicos și clișeistic, dar vă asigur că în carte totul are un plăcut aer de artefact din clișee. Autorul are grijă să introducă doze mici de ironie, trimiteri livrești sau mici story-uri încîntătoare cu o știință de surpriză, excelent jurnalistic.

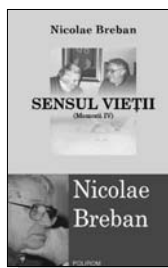
SEMNAL

Mihail Neamtu, *Gramatica Ortodoxiei. Tradiția după modernitate*, cuvînt înainte de Mihai Șora, colecția „Plural. Religie”, Editura Polirom, 320 de pagini, 24.95 lei

Lucrarea propune o abordare complexă a Ortodoxiei, pornind de la premisa că traumele istorice ale României au creat o manieră desori eronată de a înțelege și de a trăi religia creștină. Deschiderea spre modernitate, abandonarea clișeelelor și un examen lucid a ceea ce știm și credem sînt obiectivele pe care și le propune autorul. Stilul elevat, literar, și modernitatea metodei de abordare recomandă această lucrare ca pe o lectură plăcută și foarte folositoare.

Mihail Neamtu comentează citeva întîlniri paradigmatiche între *eclesia* și *universitas*, găzduite sub zodia modernității. Hermeneutică, epistemologie, fenomenologie, istoria religiilor sau politica sînt doar citeva teme analizate dintr-o perspectivă îndatorată creștinismului patristic, dar ancorată în prezentul istoric european.

Nicolae Breban, *Sensul vieții. (Memorii IV)*, colecția „Ego-grafii”, Editura Polirom, 520 de pagini, 29.50

Cel de-al patrulea volum al memoriilor lui Nicolae Breban reunește evenimentele din perioada de după întoarcerea din exil, începînd cu martie 1990. Scriitorul revine în țară într-o perioadă caracterizată de transformări profunde în societate, descoperind „o splendidă «dezordine», o «vatră», un «jar politic și civic» din care trebuia să se nască o «altă Românie» și un real, nou spirit civic și politic”, ocazie cu care constată însă că mulți dintre prietenii săi s-au înstrăinat, „prîși deodată în noul turban al «facerilor politice și literare»”, preocupă acum de noile schimbări. Volumul este o frescă a societății românești politice și culturale, precum și a principalelor personaje care au avut un cuvînt de spus la acea vreme. Se disting portretele făcute de autor lui Ion Iliescu și Gabriel Liiceanu, dar și senzația de amarăciune încrețită la constatarea faptului că scriitorii din vechea generație sînt marginalizați de tineri, optzeciști și generația 90.

Revenind la firul principal al poveștii, aflăm că Paul și prietenii săi polițiști sint ei înșiși urmăriți îndeaproape de ucigașii profesorului misterios. Autopsierul acestuia a fost și el omorît, întrucît începuse să tragă concluzii grave pentru ordinul alchimiştilor: observase că trupul profesorului dădea semne clare de... întinerire. Previzibil, Paul se îndrăgostește de Hannah, o apropiată a victimei care, vom afla, fusese părtaşă la crimă. Vă dezvălui cu sadism itele povestirii tocmai pentru că fac parte din marea schemă thriller și pentru că Fasman nu are nici o ambiție aparte în a inventa din punct de vedere narativ, nu-și face un scop din a surprinde sau intriga. Miza lui este alta, aceea de a inventa zeci-sute de personaje credibile și de a legitima lumi paralele. Îi reușesc ambele.

Fasman folosește clișeu pentru a obține „efectul special” narativ

Ancheta jurnalistului ajunge într-un punct delicat tocmai atunci cînd aparent se încheie: află motivul crimei (profesorul dorea să facă publică rețeta nemuririi traducînd o carte scrisă într-o limbă de foarte mult timp uitată și conservată doar de cei aleși) și realizează că nu o va putea publica niciodată. Întregul roman este de fapt o scrisoare către Hannah, cea care dispărea brusc din viața lui Paul. Structura e ciclică, începe cu un mic intro al lui Paul în care i se adresează lui H. și se încheie cu scrisoarea de adio a lui Hannah pentru Paul. E, pînă la urmă, groznică poveste a poftei de nemurire, de întinerire, de recuperare a timpului pierdut dintre doi iubiți care nu pot fi împreună. Fasman manevrează diverse modalități de punere în abis și obține lizibilitate. Este un autor care folosește clișeu, legenda, structuri consacrate pentru a obține ceea ce aș numi „efectul special” narativ.

„Mă simteam în fine mai mult decît un simplu observator al vieții mele”, spune la un moment dat Paul, aflat încă în depresia unei relații amoroase eșuate și în pragul unui nou amor special înconjurat de mister. Paul pare micul burghez tipic care-și construiește cu ajutorul calităților sale supreme, spiritul bănuitor și încăpăținarea (cit de burgheze!), viața paralelă anti-provincială. În același timp, această poveste îl ajută pe Paul să nu evadeze din lumea plicticoasă a micului oraș american uitat de lume. Este iarăși o opțiune interesantă a autorului – face un lucru aparent sinucigaș pentru alura oricărui erou ca la

carte, îi anihilează orice ambiție de a-și depăși propria condiție. Paul e foarte mulțumit cu viața lui modestă, nu dorește nimic în plus, nu vrea nici măcar să-i fie recunoscute mari merite, face ancheta cumva împins și de curiozitate, dar și de redactorul-șef, un tată de redacție, de fapt. Paul dedică o poveste extraordinară și toată munca lui unei cauze, unei dragoste pierdute definitiv – nu o mai publică așa cum avea de gînd. Este singura lui aspirație reală. Modestia personajului-narator este marele rezultat obținut de Fasman, o nouă variantă,

ceva mai luminoasă, mai optimistă, a matricei anteroului.

Descoperirea alchimiştilor, descoperirea rețelei nemuririi, vine să confirme forța deciziei de a nu urma calea ambiției și de a preamări tocmai calitatea de martor al propriei vieți. Cînd această viață capătă sensuri stranii, cînd intervin elemente extraordinare care îi dau dintr-odată sensuri neașteptate, micul nostru burghez Paul le salută cu o mîrturie atentă și cu entuziasm reținut. Alchimişții nu există. Dar ar fi bine să existe. O viață frumoasă și plicticoasă merită sarea și piperul unor organizații secrete serioase care să lupte dincolo de bine și de rău. Asta pare a spune personajul. Și pentru asta Paul rămîne un personaj greu de uitat.

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Hercule Poirot contra Anton Pavlovici Cehov

6... *restul lumii*. Sarabanda insultelor continuă. Nici un personaj nu ezită să-i facă pe ceilalți cu ou și cu oțet. Fiecare leagă altuia tînichele de coadă. Luarea în țăr-bacă se joacă, în prelungiri, în nocturnă (actul doi). Apogeu e atins (prin mortale lovituri de la unsprezece metri) în actul al treilea. Întîlnirea e provocată de Serebriakov (prin scrisori, viu grai). Înutil să mai inventariem săpunele reciproce. *Marchizul de Cehov* (s. H.P.) se amuză 7. „Dați-mi, vă rog, un pahar cu apă...” Sintem nevoiți să fim *ticăliți* (s. H.P.). Voinți *cere apă* (s. H.P.) după propunerea lui Serebriakov de a se vinde moșia. Ne aflăm în salonul mare (cel cu trei uși!) al casei cu douăzeci și șase de încăperi. Înainte ca Jorj să bea apă (o bea sigur!; există precizarea autorului) au fost în odaie Orlovski, Feodor Ivanovici Orlovski, Sonia (intră și iese), Elena Andreevna (intră și iese), Lulia, Jeltuhin, Voinți însuși, care pleacă la un moment dat. Rămîn, fără el, Orlovski, F.I. Orlovski, Jeltuhin. (În scena II, F.I.O. îi oferise lui V. șampanie. V. refuză.) Pleacă toți. *Rămîne singură Lulia, socotînd la abac* (s. H.P.). Reapar, pe rînd, Sonia, E. Andreevna. Dispar Sonia și Lulia. *Tete à tête* între E. Andreevna și F.I. Orlovski. I se aplică o palmă; F.I. declară: „Am mîncat pînă și ciorbă de pești aurii...” (*Același colecționează tarantule și scorpionii* – n. H.P.). Ies amîndoi (F.I.O. va reveni după două săptămîni de la moartea lui V). O clipă doar, numai între ei, Lulia și Jeltuhin în scenă. Serebriakov, Orlovski, M. Vasiliievna. Lulia se *eschivează* (n. H.P.) înainte de revenirea lui V. Voinți completează formația. Apoi, imediat, E.A. Unchiul Jorj bea apă în prezența lui S., O., J. și a M.V. și E.A. Deadin intră îmbrăcat la pa-

tru ace („E în frac, poartă mănuși... un joben cu boruri largi”) și spune: „Eu locuiesc la moara de apă (s. H.P.)”. Și iese, Jeltuhin îl urmează. În fine, iese și Voinți. Voinți, care va fi găsit apoi împușcat! Întrebări. Apa era în act de la început? Cine a adus-o? Cînd? Jorj a luat personal paharul? I l-a dat cereva? Cine? Ce s-a întîmplat cu apa rămasă? Vă amintiți: Voinți lasă în salon pe M.V., S., O., E.A.; dar paharul? Între ieșirea lui V. și împușcătura, aceștia, plus Hrușcev și Sonia, au atins paharul? De ce, după împușcături, tot timp de două săptămîni, E.A. se ascunde la Deadin? De ce toți părăsesc casa lui Serebriakov? De ce nu mai apare deloc *maman*? De ce fuge Cehov în insula Sahalin? De ce se opune ferm la rejucarea piesei? („Repet, Duhul pădurii *nu poate* – s. H.P. – fi jucată”, răspunde sec A.P.C. În 1897, deci la 7 ani de la premiera funestă.) De ce în 1899, la 9 ani acum, Cehov refuză publicarea piesei? Scrie lui A.I. Ursov: „Te rog din suflet... dar nu-mi pot publica (s. H.P.) *Duhul pădurii*. O detest și caut s-o uit... pentru mine ar fi o grea lovitură dacă vreo putere oarecare ar scoate-o de sub obroc și ar face-o să trăiască...”. 8. *Hercule Poirot presupune...* Cehov inscensează o sinucidere! Noi, Hercule Poirot, detectiv particular de origine belgiană, cu o mustăcioară unică, presupunem, punîndu-ne la contribuție micile noastre celule gri, că Jorj a fost otrăvit. Cadavrul a fost pe urmă împușcat pentru a se simula o sinucidere. Cerem o minuțioasă expertiză medico-legală. Nu ne pronunțăm, deocamdată, asupra criminalului și asupra complicilor săi. Motivul? „Literatura nu-i un ghigorț”, zice undeva Cehov...

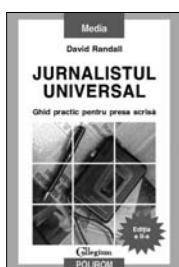

SEMNAL

F. Scott Fitzgerald, *Marele Gatsby*, ediția a II-a, traducere de Mircea Ivănescu, postfață de Mircea Mihaieș, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 272 de pagini, 19.50 lei

„*Marele Gatsby* este o explorare a Visului American, așa cum apare acesta într-o vreme coruptă, și, totodată, o încercare de a descoperi granița ascunsă care desparte realitatea de iluzie. Aici, iluziile par mai reale decît realitatea însăși. Întrupate în personajele secundare ale romanului, ele amenință să invadeze întregul peisaj. Pe de altă parte, realitatea este intrupată și de către Gatsby însuși; iar în măsura în care se opune iluziilor tangibile, tari, ea aparține spiritului, fiind mai degrabă promisiunea decît luarea în posesie a unei viziuni, credința în posibilitățile vieții, întrezărite, dar niciodată înțelese. În America lui Gatsby, realitatea nu este definită în sine. Ea apare lipsită de articulații și frustrată.” (Marius Bewley)

David Randall, *Jurnalul Universal. Ghid practic pentru presa scrisă*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, traducere de Alexandru Brăduț Ulmanu și Miruna Andriescu, prefață de Mihai Coman, cuvînt înainte de Anemiek Hoogenboom și Alexandru Brăduț Ulmanu, colecția „Collegium. Media”, Editura Polirom, 360 de pagini, 29.50 lei

„Este una dintre cele mai bune cărți existente la ora actuală în domeniul jurnalismului. Un ghid esențial și realist care explică în detaliu ce înseamnă această meserie.” („Press Wise Bulletin”)

Jurnalismul de calitate presupune obiective universale și dobîndirea unor abilități care să le permită ziaristilor să stăpînească un domeniu în care proprietatea, tehnologia și informațiile sint într-o continuă schimbare. Acesta introduce adus la zi în toate aspectele meseriei de jurnalist include noi secțiuni despre lucrul cu cifre și statistici, folosirea computerului și scrierea știrilor pentru Internet, precum și un capitol revizuit despre calitățile unui bun reporter.

TEATRU LA ROTISOR

Mihaela MICHAILOV

Adrenalina terorii

„Cînd mor oameni nevinovați, simpli, deloc ieșiți din comun – este încă și mai înfricoșător decît atunci cînd moare un om important. Cînd mor dintr-ăstia, obișnuți, și mor așa, știți, în ritm susținut și mulți deodată, și nu la război, ci chiar în case, în avioane sau în drum spre serviciu, păi, atunci însăși viața statului se schimbă radical, iar politicienii, cu politica lor de doi bani, și oamenii de știință, cu toată știința lor, se duc dracului...”

În *Terorism*, Oleg și Vladimir Presniakov surprind strategia însinuării pericolului acolo unde te aștepti mai puțin. Panica și starea fierbinte a societății contemporane, așa cum crima e impulsul cotidian care mocnește în tot ce e viu. Textul fraților Presniakov, prezenți la București pe 11 februarie la spectacolul regizat de Gianina Cărbunariu pe textul lor, se rotește accelerat în jurul terorii-caracatiță. În spectacol joacă Paula Gherghie, Madalina Ghișescu, Maria Obretin, Mihaela Sîrbu, Ionuț Adăscăliței, Adrian Anghel, Laurențiu Bănescu/ Virgil Aioanei, Rolando Matsangos, Răzvan Oprea. Piesa, fragmentată și în același timp circulară, e un cumul de indicii și secvențe dramatice manevrate cu multă atenție, care dau greutate fiecărei situații de panică în parte. Pe Presniakovii îi preocupă istoria globală a terorii, filtrată în capitole de viață privată.

Un copil care apasă pe soneria unui apartament în care sînt lăsate gazele aprinse se dovedește în final, involuntar, declanșatorul celei mai cumplite stări de asediu. Frații Presniakov impart granule de teroare în momente care alunecă de la general la intim. Abilitatea scriiturii lor stă în gradarea

spansului și neașteptatului, în brusca schimbare a cursului dramatic și în detensionarea temporară care nu e altceva decît o inteligentă supapă. Presniakovii întorc volanul scriiturii cu o viteză năucitoare și nu te lasă să anticipezi confortabil succesiunea evenimentelor. Exact ca în *Babel*, un detaliu care trece la început neobservat leagă poveștile. Copilul din *Terorism* e sinonimul *explozibil* al puștii din *Babel*. Forța scriiturii supraetajate vine din circuitul subtil al unor detalii cărora abia la sfîrșit le vezi sensul de adîncime. În *Terorism*, situațiile curg ca niște produse toxice pe o bandă rulantă care, atunci cînd te aștepti mai puțin, transportă leagăne în loc de bombe.

Două femei în vîrstă stau de vorbă în parc despre familiile lor, în timp ce nepotul uneia dintre ele se dă în leagăn. Încet, încet discuția urcă spre nivelul maxim de cruzime. Una dintre bătrînele îi dă celelalte otravă să-și omoare ginerele. În *organizer*-ul femeii care se sinucide la birou e scrisă o singură frază: „La picioare, unghiile cresc mai repede decît la miini”. Pentru Oleg și Vladimir Presniakov, spectacolul de la Teatrul Foarte Mic a demonstrat „o excelentă unitate de joc actoricesc și o viziune regională clar asumată”.

Terorismul e corporal, mental, global, intim, cu atât mai prezent cu cît se insinuează subliminal. E terorismul fiecărei clipe asupra clipei care a trecut sau care e pe cale să se scurgă. Creierii sînt compozați instant la aparatul terorii unei lumi în care se trece deusolant de ușor de la spînzurătoare la lesa unui cîine. Al unei lumi în care pericolul pompează non-stop panică.

To Whom It May Concern și pînă la Societatea Română de Radio...

Dacă fiecare tip de muzică își are amatorii ei și este greu de găsit un gen care să fie iubit prin consens de toată lumea, este la fel de evident că radioul, ca instituție publică, trebuie să susțină și să documenteze toate genurile. Este ceea ce făcea, cu mai multă sau mai puțină convingere, și radioul românesc, care acum pare să fi decis să lase pe dinafară genul Muzicii Noi. Aflu că, ajuns la a șasea ediție, Festivalul *Acoustmania* este amenințat cu pierderea atît a sponsorizării, cît și a documentării radiofonice.

Într-o lume românească în care protestul intelectual tînde să se demonetizeze prin uzură și lipsă de răspuns din partea autorităților, mi se pare aproape inutil să mai adaug unul. Vă împărtășesc însă, poate nu cu totul inutil, cîteva reacții primite prin e-mail din străinătate la anunțul perspectivei dispariției Festivalului, prin decizia „superioară” a conducerii radioului de la București.

Prof. Giselher Smekal, compozitor el însuși și responsabil la Societatea de radio austriacă (ORF) cu transmiterea programelor de Muzică Nouă, reamintez în scrisoarea lui că a relatat frecvent despre festivalul românesc și că la 26 octombrie 2006 a difuzat lucrări de Ana Maria Avram, Iancu Dumitrescu și Petru Teodorescu. „Am fost șocat primind informația că societatea Dumneavoastră [română de radio] nu va mai sprijini Festivalul *Acoustmania*.” Și adaugă: „În opinia mea, după declinul *Toamnei de la Varșovia*, nu există vreun alt festival în Europa răsăriteană la fel de important ca *Acoustmania*”. Trebuia oare chiar să o aflăm de la Viena?

PDG-ul radioului vienez nu se pierde în considerații sentimentale. Pentru el, „festivalul oferă ocazia ca ascultătorul din România să învețe despre tendințele Muzicii Noi de pretutindeni în lume și, de asemenea, prin înregistrarea și distribuția prin rețeaua Uniunii Europene de Radiodifuziune (EBU), să aducă la cunoștința ascultătorilor din întreaga Europă lucrările compozitorilor români, care aparțin, în zilele noastre, celei mai interesante avangarde. 35 de milioane de ascultători radio, interesați de Muzica Nouă, pot fi atinși prin EBU! În consecință, ar trebui să înregistrați pe mai departe concertele de la *Acoustmania* și ale festivalurilor similare și să le prezentați cu insistența stațiilor de radio partenere din EBU. Pretutindeni în Europa există numeroși colegi de-ai mei care vor cere cu nerăbdare aceste înregistrări. Vă pot asigura că există un mare interes pentru muzica din România și toate manifestările ei...”

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

ACOUSMANIA 2006

3-8 mai 2006

Ansamblul HYPERION CIME & CREMAC

Directori artistici:
IANCU DUMITRESCU
ANA-MARIA AVRAM

A Cincea Ediție
a Festivalului
Internțional
al Muzicii
Electronice
și de Computer

Artiști de
TIM HODGKINSON
(Marea Britanie)

EARL HOWARD (USA)
GUSTAVO AGUILAR
(USA)

ROBERT REIGLE (USA)

DENIS SYMANDY (Franța)

Compozitori invitați

Gérard Pape (Franța)
Rainer Boesch (Austria)
Pete Ehnrooth (Suedia)
Ken Walicki (USA)

Dezamăgit și șocat se declară și Gérard Pape, directorul Centrului de compoziție muzicală „Yannis Xenakis” de la Paris, a cărui scrisoare, adresată și ea președintelui Societății Radio de la București, cere imperativ „reconsiderarea deciziei nechibzuite de a anula sponsorizarea Festivalului *Acoustmania*. Nu pot decât să repet că a proceda astfel ar face un mare deserviciu [promovării] muzicii clasice contemporane nu numai în România, dar în lume, în general... *Acoustmania* merită să fie sprijinită în mod continuu”.

Compozitorul britanic Chris Cutler scrie și el *To whom it may concern* că „de la un membru recent al Uniunii Eu-

ropene, nu mi-ar fi trecut prin minte că o asemenea publicitate internațională puternică, pentru locul de frunte pe care îl joacă inovația muzicală din România, ar putea rămîne în afara listei dumneavoastră de priorități și sprijin. Pe scara unor inițiative similare, de evenimente artistice comparabile, *Acoustmania* a atras deja, an de an, o expansiune impresionantă a vizibilității muzicii contemporane românești, asigurîndu-i o reputație internațională de mare pondere...”

Aș putea adăuga multe alte mesaje, ce întrebă toate, indirect, cui și de ce li e frică de intrarea României în Uniunea Europeană și pe poarta culturii, dar mă limitez la unul singur. El a venit din Polonia, din partea a ceea ce ar putea fi considerată o concurență la festivalul românesc. Marek Choloniowski, președintele al Societății de Artă Centrum Muzyka din Cracovia, adaugă în mesajul lui un îndemn: „Vă rog să vă amintiți că, fără sprijinul artei moderne, dezvoltarea în condiții bune a întregii civilizații este în primejdie”. Poate suna patetic, dar ce ar fi dacă ne-am gândi fie și numai la civilizația românească...

» „În opinia mea, după declinul *Toamnei de la Varșovia*, nu există vreun alt festival în Europa răsăriteană la fel de important ca *Acoustmania*.” – Giselher Smekal

O singurătate, două singurătate

Sînt avertizată de cititorul meu că „verbalizez” prea mult și că bag prea multe „umori” în text. Va urma așadar un text fără umori, cu verbalizări la limita suportabilului.

„Deci”: despre *Le Rayon vert*, de Eric Rohmer, cineast ex-Nouvelle Vague, din care am văzut spre rușinea mea doar câteva filme. Îmi place totuși foarte mult. Printre alte motive, mai cu seamă pentru că filmele lui nu sînt grăbite sau grave nici ca temă, nici ca ritm, făcîndu-te să crezi că cinematograful există doar ca să pună între rame lucrurile neînsemnate și să dea formă timpului care curge aiurea. *Le Rayon vert*, care a fost premiat cu Leul de Aur la Veneția în 1986, are ca personaj central o tînră femeie singură, Delphine, care se trezește în luna iulie că n-are cu cine pleca în vacanță. Prietena i-a tras țeapă, iar fostul iubit, pe care îl mai sună din cînd în cînd, e clar că are alte preocupări. (Ce mai subiect, nu-i așa? Ei bine, cum se vorbește azi, e un supersubiect.)

Delphine e o femeie nici urîtă, nici ruptă din soare, cu un aer romantic, idealist și vag aiurit,

ce o poate face complet de evitat pentru bărbații cu spirit practic. Strînge cărți de joc de pe jos, pe care le interpretează ca pe niște semne pentru viitorul imediat, se înțelege mai bine cu copiii și e în stare să povestească o oră despre jena ei de a consuma plante „vii”.

Pe undeva parcă și merită să fie singură, dar nici nu e dispusă să facă vreun efort ca să iasă pe piață. Rohmer o urmărește în această perioadă de vacanță, cînd parizienii fug care pe unde apucă, și îi înregistrează disperarea tot mai profundă. Mai întîi, Delphine pleacă în Normandia, invitată de o prietenă (după principiul „las-o, săraca, e singură”). Se plictisește, se întoarce la Paris. Se vinzolește puțin prin oraș, apoi pleacă din nou, de astă dată în Alpi, la vila unde odinioară venea cu iubitul ei. Aici stă doar 10 minute și se reîntoarce la Paris. De la Paris pleacă la Biarritz, unde cunoaște pe plajă o suedeză care face topless și trăiește clipa. Suedeza adoră să-și petreacă vacanțele singură pentru că poate agăța cîți bărbați vrea, dar Delphine se scribste numai asistînd la un mini flirt în jurul paharului de suc, cu doi localnici. Dar tocmai după ce fuge de la masă nimereste lîngă un grup de pensionari în vacanță, care povestesc despre romanul *Le Rayon vert* al lui Jules Verne și despre culoarea verde, foarte rară, pe care o ia uneori soarele la apus, în serile foarte senine de vară. Delphine bagă la cap conversația, pitită pe după scări ca un copil, dar fuge din nou la gară. Așteptînd trenul, cunoaște un june e-benist care pare interesant și care merge într-un sat învecinat.

Hodoronc-tronc, Delphine se invită, iar mai tîrziu, pe plajă, așteaptă să vadă dacă apare lu-

FILM

Iulia BLAGA

mina verde pentru a ști dacă s-a dea acestui flirt o șansă. Partea frumoasă, dar mai ales neașteptată, este că lumina verde chiar apare.

Rohmer are un simț rar al timpului

Le Rayon vert e unul dintre filmele în care singurătatea devine atroce tocmai pentru că se prelinge din evenimente lipsite de importanță, uzuale, plictisitoare, urmărite parcă în desfășurarea lor reală. Rohmer are un simț rar al timpului. Felul în care percepe ritmul vieții pe dedesubtul cotidianului te face de multe ori să treci dincolo de faptele arătate pentru a privi curgerea fluviului subteran.

Mai are Rohmer un al șaselea simț în captarea precisă a schimbărilor de stare ale personajelor, schimbări care sînt extrem de volatile și de imperceptibile. Un pocnet att de fin încît e de multe ori resimțit ca o curgere dintr-o stare de agreare într-alta. În spatele cotidianului, Delphine e tot mai disperată și la un moment dat îți devine absolut evident, deși nimic nu te trimite într-acolo, că e în logica lucrurilor ca femeia să sfirșească prin a-și pune capăt zilelor.

Rohmer te împinge într-acolo, pentru că e în stare să filmeze 10 minute de discuție la micul dejun în care mesenii devin, fără s-o spună, fără s-o arate, tot mai jenați de singurătatea eroinei. Iar eroina se scufundă și mai mult, vorbind încontinuu, în singurătatea ei etanșă. *Le Rayon vert* este un film pe cât de dur, pe atât de inocent.

Nu cred că o femeie-regizor ar putea face un film atât de onest, de dureros și de sincer despre singurătatea femeilor. Și fără nici un fel de urmă de melodramă.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— Aha, exclamă Carpen; îmi cade fisa, în sfîrșit, că și ceea ce mimasem eu, cu băutul din aceeași cupă, era un fenomen de *fausse mémoire*. Văzusem titlul, scris cu litere verzele, pe așele din drumul meu spre școală, și astfel l-am plagiat fără să vreau. Amicul dumneavoastră a scris și despre asta?

— Da, zise Vasile Elisav, care dispăru două minute și se întoarse cu o tăietură (el îi spunea *coupure*) dintr-o foaie gălbejită, între timp, — căreia începui să-i dea citire:

Cronica noastră de acum o săptămînă se încheia cu titlul (provizoriu) al viitoare piese (într-un singur act și cinci tablouri) a laureatului din acest an al Mare-lui Premiu „Frăsinei”, — anume: **Dacă bem din același pahar, cum mai ciocnim!?**

Între timp, lucrarea a fost scrisă și se repetă, în acest moment, pe scena instituției amintite, într-o montare de prestigiu și cu un regizor de excepție, — numele căruia e bine, deocamdată, să nu fie dat publicității, din motive de discreție (și surpriză).

Dacă lucrarea anterioară era o comedie tristă, nu fără iz melodramatic, această ține de un soi de *living-theater*, ce frizează, pe alocuri, *happening-ul*. E un spectacol sincer și brutal: pe scenă curge sînge autentic, căci unul dintre personaje se descalță, călcînd pe un covor de cioburi, — nu ca făchiri, ci din disperare.

„Dramă cu cioburi” ar putea fi, de altminteri, subtitlul truculentei piese, adică, pe nemțește, *ein scherbenvolles Drama*. Cioburile, care covîrșesc decorul, provin de la paharele bătute și sparte **à la russe**, pe scenă, cu munificență și tapaj.

Inițial, secretariatul literar și, pare-se, și direcțiunea obiectaseră că „scumpul nostru teatru” nu are fonduri suficiente pentru rezerva de pahare necesară; că, subvenționat cu 1 milion de către ministerul de resort, ar putea asigura, cel mult, paharele de la premieră, — restul spectacolelor urmînd să facă uz de recipiente de unică folosință, recuperabile și la un preț cu mult mai mic.

Regizorul a protestat cu vehemență, amenințînd cu greva foamei (sau a setei, — cum au insinuat răuvoitorii), iar asistentul de regie, mai flegmatic, a ținut să-și manifeste indignarea prin ironii acide la adresa paharelor de plastic, fără clinchet, „ca în filmul mut” (cum a spus el). „Vă dați seama, a adăugat, că orice gală este compromisă, **ab initio**, de prezența unor cupe opace, „albe”, insonore, în cazul cărora, după ce spui **Noroc!**, trebuie să adaugi, verbalmente, un onomatopeic **Cling!**”

[Aici, Nora, Carmen, chiar Vasile, își amintiră, într-un gînd, de Klinkenberg.]
Remarca lui a depășit, pesemne, modicul IQ directorial, — ceea ce-l va fi făcut, se pare, pe asistentul de regie să exclame, din ușă, — către acest **boss**: „La lecția asta, dom director, AI CHIU!lit!”

Ulterior, regizorul, jignit, a refuzat gustarea matinală, adusă, între timp, de la bufet. Asistentul a găsit soluția, în sensul apelării la un sponsor.

Acesta, după telefoane și audiențe îndelungi, avea să fie dibuit, în fine, în persoana noului manager al întreprinderii „Fragilul SRL”, de sticlărie și veselă fină, care a pus la dispoziția nefeicțiilor actori cîteva lazi de recipiente rebutate.

„Spargeți, copii!” a ordonat, în glumă, managerul providențial, în timp ce slujitorii Thaliei și-au amintit cum făceau ei, „ca toată lumea”, îndată după *Revoluție*, comerț cu sticlă și faianță prin fosta, astăzi, Iugoslavie...

Elisav făcu, aici, o pauză, își drese glasul care-i răgușise, tuși, pe urmă, cu subînțeles și-și continuă, cam sassist, lectura:

(Continuarea în numărul următor)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

radio
alternativ

în fiecare zi
de la 15.00, cite
5 minute

marți de la 20.00
(în reluare sîmbătă
de la 13.00),
cite două ore

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Doamna Aurica întrebă

După toată vînzolitura de la televiziuni, doamna Aurica, infirmiera care stă noaptea cu mama, m-a rugat să nu mă supăr, dar vrea să mă întreb de ce nu se vede **concret** că rămîne ceva după oamenii care toată ziua lucrează cu capu, adică stau, citeșc, scriu și vorbesc. Sau, în fine, de ce rămîne așa de puțin. Nu-i place că patronii-s putred de bogați și hoți, dar măcar după ei mai mîncîncă niște guri o piine.

După ce-am cugetat un pic, i-am făcut următoarea socoteală. Deci: de 4 decenii mă chinu cu cititul și scrisul. Am făcut filologia și de la 22 de ani lucrez la *Orizont*. Din 1990 m-am întors la facultate și am predat literatură pentru 22.400 de studenți. Am publicat 11 cărți și 1830 de articole. Am vorbit la 420 de conferințe, colocvii, lansări de carte, expoziții, la emisiuni de radio și televiziune. Ca să nu mă fac de rușine, am citit pentru toate trebile astea, puse cap la cap, aproape 1.500.000 de pagini (zicînd că anul are doar 360 de zile și că n-a trecut una fără să buchisesc măcar 100 de file). Multe le-am cumpărat din bibliotecă, multe le-am cumpărat din librării. Așa am adunat acasă vreo 4500 de cărți aranjate frumos în rafturi.

Ca să scriu cîteva mii de pagini despre care nu pot să spun că sînt bune sau proaste, ci doar că ele există, am folosit 80 de creioane negre, 15 ascuțitori, 12 gumbe de șters, 460 de pixuri, două mașini de scris, 65 de panglici negre, 13 roșii, vreo 200 de îndigouri și, desigur, mii de coli albă, dar și 36 de caiete dictando, plus 16 studențești, trei calculatoare și două imprimante. Am schimbat în tot acest timp 4 birouri, 5 scaune și m-am luminat cu 10 lămpi, 3 veioze și 550 de becuri. Pentru articolele și cărțile m-am documentat, așa că am călătorit prin țară și (după

1989) prin străinătate. Cred că am făcut (cu trenul, mașina și avionul) 35.000 km. În locurile unde am ajuns am dormit în 53 de hoteluri, am mîncat în 112 restaurante și am intrat în 28 de muzee.

De la atîta citit și scris am ajuns la minus 22 dioptrii și am făcut glaucom. Din cauza statului pe scaun m-am ales cu o discopatie lombară. După toate neliniștile pe care și le poate da scrisul și cititul m-am captușit cu hipertensiune și cardiopatie ischemică, plus cîteva nevroze mici. Așa că am folosit 15 perechi de ochelari, 68 de sticlucle cu betoptic și 2,5 kg de pastile. Pentru că erau firavi și nu puteau să se aperse, au dispărut din jurul meu mult prea timpuriu 105 apropiiași, despre care lumea spune că ar fi fost intelectuali. Unii au plecat temporar peste țări și mări, alții au plecat de tot nu se știe unde. Așa că am păstrat legătura cu 27 de prieteni prin scrisori, telefon, email, skype și am fost la 78 de înmormintări.

Dacă stau și socotesc prin cîte biblioteci, edituri, tipografii, spitale, librării, farmacii, amfiteatre, birouri, mașini, muzee, trenuri, cinematografe, avioane, hoteluri, televiziuni, radiouri, cabinete am trecut vreme de atîția ani, îmi ies la număr, de totului tot, cam 1250 de tipografii, editori, corectori, graficieni, bibliotecari, librari, tîmplari, strungari, redactori, frezori, opticieni, mecanici, polițiști, electricieni, calculatoriști, chimiști, oftalmologi, ceferiști, piloți, cardiologi, șoferi, recepționeri, psihiatri, femei de servicii, ciocli, kinetoterapeuți, bucătari, farmaciști, poștași, preoți, ospătari, vînzători, ghizi, controlori, infirmiere, cărora le-am dat ceva de lucru. Nu mult, nu chiar o piine. Dar cîteva cojite tot le-am pus pe masă. *Na, așa da, mai zic și io*. Foarte bine, Aurico, mai spune și altora dacă te-ntrebă.

Cine e adevăratul no. 1?

COOLTURISME

Mădălina COCEA

În clasamentele de muzică din Marea Britanie, un fluture a bătut din aripi. Cutremurul, chiar dacă nu a fost unul de proporții, s-a simțit în luna ianuarie: pentru prima dată în istoria popului de vînzări, o formație a intrat în clasament chiar dacă nu avea nici un CD scos pe piață. De la 1 ianuarie, faimosul UK Top 40 ia în considerare și vînzările efectuate exclusiv online, într-un act de justiție față de industria vînzărilor online. În 2006, numărul melodiilor descărcate individual de pe Internet a fost aproape egal cu cel al albumelelor vîndute pe suport CD.

Beatles la bucată

Schimbară care a avut loc la 1 ianuarie în topurile de vînzări britanice a fost una pe care specialiștii au declarat-o „istorică”. Începînd din acest an, în compilarea celebrului UK Top 40, se iau în considerare și piesele vîndute exclusiv pe Internet. Pînă acum, descărcările de pe Internet intrau în algoritmul calculării topului doar în măsura în care albumul sau melodiile existau în magazine pe CD.

În a doua săptămînă după realizarea noului clasament, trupa Koopa a intrat pe locul 31 în top, deși nu avea contract cu nici o casă de discuri. În schimb, membrii formației reușiseră să-și creeze o comunitate de fani pe Internet, care i-au ajutat în promovarea și vînzarea melodiilor online. Cu 4.000 de download-uri, melodia a intrat în top, determinînd specialiștii în domeniul muzical să proclame anul 2007 drept „anul artiștilor independenți”.

BBC News notează că decizia de a lua în considerare și vînzările online, in-

diferent dacă discul există sau nu în magazine, va putea aduce oldies-urile înapoi în topul celor mai fierbinți hituri ale momentului. Un clasament de probă făcut în săptămîna Crăciunului arăta că pe locul 1 ar fi fost Mariah Carey, cu o melodie veche de vreo cîțiva ani.

iTunes, magazinul online prin care s-au vîndut peste un miliard de melodii, tocmai a primit drepturile de a scoate la vînzare piesele celor de la Beatles. Pe iTunes, o melodie costă 90 de cenți, iar piesele de pe album pot fi descărcate individual, indiferent dacă acestea au fost lansate ca single pe piață sau nu. În doar cîteva zile, trupa Beatles ar putea ajunge în topul clasamentelor doar pe baza vînzărilor online.

Nu vreau să fiu la radio

Cot la cot cu ei, vor sta, probabil, formații care nu s-au auzit niciodată la radio. Noile reguli în alcătuirea clasamentului muzical lovesc destul de puternic în monopolul marilor case de discuri asupra topurilor. BBC are chiar un ghid „cum să” pentru trupele care nu își permit să investească sute de mii de euro în lansarea pompoasă a unor albume sau single-uri: faceți muzică bună pentru că este mai ieftin să înregistrați, folosiți-vă de metode de marketing viral, găsiți-vă un serviciu de distribuție de muzică online și, dacă nu reușiți să apăreți în presă, îndreptați-vă atenția spre site-uri sociale precum MySpace, bloguri și pod-

cast-uri. Pe o piață în care single-urile au ajuns să se vîndă în proporție de 80% doar pe Internet, promovarea pe site-uri pare cea mai logică soluție.

Yahoo Music intră în ecuație

Recent, Billboard a anunțat că intenționează să schimbe modul în care realizează clasamentele muzicale. Dacă în cazul albumelelor erau luate în considerare și descărcările variantelor digitale de pe Internet, clasamentul melodiilor este realizat pe baza vînzărilor și a difuzării la radio. În viitor, compania intenționează să aibă în vedere și succesul melodiilor pe canale de muzică personalizate de pe site-uri precum AOL, Yahoo – acesta din urmă este accesat de peste 25 de milioane de utilizatori pe lună.

În ultimii ani, vînzarea muzicii s-a mutat masiv pe Internet, schimbînd inclusiv modul în care oamenii consumă muzică. Dacă înainte formațiile alegeau ordinea lansării melodiilor de pe un album, acum ei pot avea o imagine mult mai fidelă a reacțiilor fanilor la piesele lor: și asta pentru că albumele nu trebuie cumpărate în totalitate, ci fiecare melodie se poate cumpăra separat, după ascultarea gratuită a unui fragment. În Marea Britanie, pentru fiecare piesă vîndută „la bucată” în magazin, se vînd de trei ori mai multe online. Cu doar doi ani în urmă, proporția era inversată.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » EDITORIALUL LUI GHIOCEL

BOBO

Am avut o idee deșteaptă. Da mai întîi să mă prezint. Eu mă numesc Ghiocel și sînt dj la postul de radio piratat care îmi aparține, la care sînt și acționar majoritar unic și pun manele, hip-hop, din astea, cu două fire legate de calorifer și un casetofon Powasonic

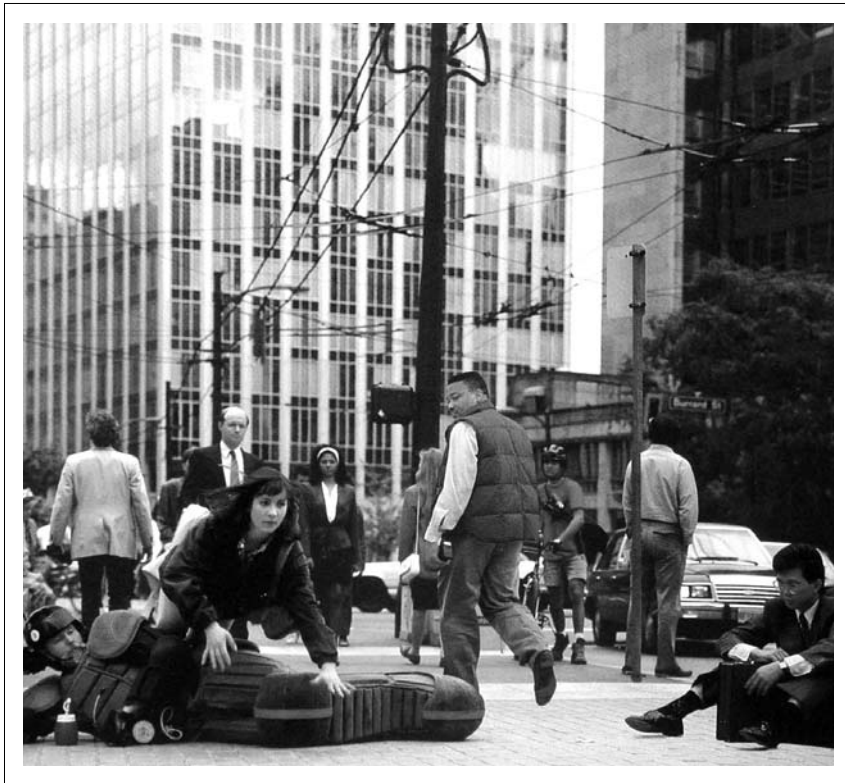
stereo. Și eu, DJ GHIO, asta e numele meu de scenă, am zis așa: Facem un concurs internațional de cîntat și dansant la noi în sat. Îi zicem Sat One Vijan și-l facem internațional ca să poată să participe și alți oameni din alte comune. Aduc amplificare, că am un Maiak mai vechi sub pat și-l cuplez cu boxe de la Viorel de la crișmă. Am și o pereche de căști cu microfon încorporat, ultima generație. Totul tre să

fie live. Îl facem în curtea crișmei și chem televiziunea locală Agapia să filmeze. Proba unu o să fie cîntatul la microfonul de la căști îmbibat cu salivă de bou care pute. Asta e proba în care se testează aptitudinea cîntăreșului de a-și controla respirația, că dacă respiri în microfon e nasol, că duhnește, dacă stai departe de el, nu te auzi. Mă țelegi? A doa probă o să fie proba de originalitate.

Tre să găsești o manea originală, adică pe care n-o mai auzit-o nimeni pînă acum. Dacă cei din juriu o recunosc, înseamnă că ai pierdut proba. Și dacă trece de juriu tre să inventezi pe ea un dans original, cu scheme de breck-dens și înșurubături în cap. A treia probă e tot de mișcare scenică. Juriul aflat la o distanță regulamentară de 9 metri, aruncă în concursenți cu roșii, ouă și cărbuni,

în timp ce cîntărețul cîntă o piesă la alegerea mea. La sfîrșitul piesei se numără petele de pe cîntăreț și se adună punctele. Roșia 1 punct, oul 2 puncte și cărbunele 3 puncte. Cine are cel mai puține puncte cîștigă. E un paradox. Și ultima probă, de cîntat, e mai puțin importantă. Juriul stă pe un deal și concurenții pe alt deal. Și tre să cînte fiecare cît de tare poate ca să-i audă juriul. Cîștigă cine

poate sau cine plătește taxa specială de premiu în valoare de 2.000 de euro. Juriul o să fim eu, băiatu primarului, cu care-s prieten bun, un tip Jean care mă nervează de mor, da căruia îi datorez niște bani și sper să mă uite, și o gagică la care vreau eu să mă dau la ea. La sfîrșit cînt o piesă în primă audiere de la Florin minune pe care toată lumea o dansează, toată lumea se distrează, și gata. Ce zici, merge?

Jeff Wall, *The Stumbling Block*, fotografie pe suport transparent în cutie luminoasă, 229X337cm, 1991

Fotograful gânditor

Fotografia a apărut și s-a dezvoltat odată cu modernitatea. Ca produs industrial, imaginea fotografică este un rezultat al procesului de industrializare care a caracterizat epoca modernă. În aceeași măsură, ea este și un produs al spiritului iluminismului, a căruia gândire filosofică a dominat aceeași perioadă.

Epoca luminilor a valorizat empirismul, credința că experiența senzorială este unica sursă de cunoaștere, iar fotografia a devenit instrumentul propice pentru cunoașterea mecanicistă, obiectivă și eliberată de subiectivitatea emoției. Apariția fotografiei a reprezentat a doua mare revoluție în modurile de comunicare. Prima, cu trei secole mai devreme, a fost apariția tiparului, care a proliferat informația textuală. Așa cum scria Vilém Flusser, intenția scrierii a fost aceea de a „media între om și imaginile sale”, iar „mediul rece” al tiparului, ca mijloc de multiplicare industrială, a dezvoltat în perioada modernă gândirea abstractă. Fotografia a impus puterea culturală a sensibilului și concretului.

În decursul unei istorii de aproape două sute de ani, fotografia a cunoscut un continuu proces de autodefinire în raport cu celelalte arte vizuale, de la pictură și sculptură, până la film. La începutul secolului trecut, revista „Camera

Work”, editată de Alfred Stieglitz, a avut un rol esențial în fundamentarea teoretică a *fotografiei directe*, *straight photography*, un moment important în emanciparea de limbajul artelor plastice, reprezentat de fotografia pictorialistă. De atunci, mai multe generații de artiști fotografi au explorat semnificațiile psihologice ori pe cele socio-politice în raport cu strategiile avangardei.

„Obstacolul” lui Jeff Wall

Artistul canadian Jeff Wall a impus, în ultimii 30 de ani, un mod de abordare a fotografiei din perspectiva artei contemporane. Fotografii sale imense, realizate pe folii transparente și montate în cutii luminoase, combină seducția ecranelor colorate de cinema cu prezența fizică a sculpturilor minimaliste. Imaginile lui Jeff Wall, obținute cu camere foto pe format mare – profesioniștii cunosc re-

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

sursele artistice ale celei mai avansate tehnici fotografice –, sînt complicate puneri în scenă ale relațiilor sociale, cu referințe la tablouri cunoscute din istoria artei, și reprezintă comentarii la saturația imagistică la care sîntem supuși în timpurile comunicării globale mediatice. Tradiția picturii figurative, cinema-ul, minimalismul și arta conceptuală, fotografia documentară sînt referințele principale evocate de artist în lucrările sale. În „The Stumbling Block/Obstacolul”, analizează posibilitatea de schimbare a obișnuințelor zilnice din viața oamenilor, prin crearea artificială a unei situații în care personajele fotografiei sînt „oprite” din fluxul cotidian, prin intermediul unui „obstacol uman”.

Jeff Wall este un sofisticat gânditor și teoretician al artei și culturii contemporane, care, pe lângă nenumăratele expoziții organizate în ultimele 3 decenii și cursurile de fotografie predate la universități, publică texte despre dimensiunea socială a diferitelor teorii ale reprezentării.

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Marele Shak

Destulă lume tînră mă întrebă de ce este obligatoriu să fie pre-dat și învățat Shakespeare (Shak, cum l-am poreclit eu de fapt, prescurtîndu-i numele ca unui profesionist în skateboard). Nu va fi fiind vorba despre un clișeu? mă întrebă provocator interlocutorii mei curșorii. Răspunsuri vide de tipul – e cel mai mare scriitor, e un gigant, un geniu etc. nu mai funcționează astăzi. Așa că răspunsul meu este altul: acela că la Shak (datorită multitudinii textelor conservate – în caz că și sint ale sale) pot fi regăsiți cei mai mulți invariabili ai culturii lumii (ai culturii europene, în mod special). Iar exemplul pe care îl dau este al temei sexualității-erotismului și al multipleror nuanțe (incredibil de multe) care apar în dramaturgia shakespeariană. Le înșir aici (și acum), pentru a fi convingătoare: tehnica seducției, iubirea curtenescă, pasiunea ca nebulă, tentația violului, dezbaterea între ascetism și poftă senzuală, contopirea carnalitate-trup și structura aleșilor, gelozia ca iubire-ură, teama de încornorare, ritualuri de fecunditate (dionisism), sexualitate grotescă (de pildă, Bottom, din *Visul unei nopți de vară*, bărbatul-măgar, sau Falstaff, omul-burtă, dar și omul-falus), femeia ca chintesență a păcatului, polemici între iubirea concepută de femei și cea concepută de bărbați, libidoul ca scribă existențială (Hamlet), Hymeneu ca pacificator erotic, războiul dintre sexe, proiecția bărbaților ca încornorați structurali și a femeilor ca

»Cele mai multe metafore sexuale apar în *Totu-i bine cînd se sfîrșește cu bine și în Othello*.

tîrfe, castrări simbolice, proiecția sexuală a bărbatului ca bastard, pasiunea care produce disoluția personalității, incestul, castitatea ca probă de încercare, sexul ca parvenire socială și politică, *coup de foudre* prin intermediul simțului văzului („palatul din ochi”, cum îl numește Shak), travestiri ambigue în care fantasma invertirii este evidentă (întotdeauna femeile se travestesc în bărbați, niciodată bărbații în femei) și ar mai fi destule nuanțe, chiar dacă unele riscă să fie rebarbative, pleonastice ori redundante. Cele mai multe metafore sexuale apar în *Totu-i bine cînd se sfîrșește cu bine și în Othello*. În primul caz, metaforele belice agresive îi aparțin unui bufon (Parolles), în al doilea caz, ele îi aparțin unui pervers sado-masochist, adică lui Iago. *Enfin*, nu este singura temă ramificată de Shak în atîtea și atîtea nuanțe: dar este cea mai la modă și cea care sensibilizează mai cu seamă lumea tînră de astăzi. Întrucît, după ce înșir lunga și provocatoare listă, întotdeauna interlocutorii admit că Shak e cool! Nașpa cool, conchid eu.

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Brubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskenasy.

Dumitru Ungureanu. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Caricatură: Lucian Amari (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruta

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sărbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodi-pet din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiții din străinătate se pot abona la adresa: export@rodi-pet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îl aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri Newsin. Manuscrisurile primite la redacție nu se înapoiază.

ENȚICLOPEDIA

ENCARTA

Luiza VASILIU

Acritură

O problemă: de ce acritura e un substantiv la feminin? E așa un iudiciu că femeile au un ceva special, care le permite să dezvolte, în condiții prielnice, acreală? Există destule motive care mă fac să cred că așa e, că cele mai multe acrituri de pe lumea asta sînt femei. Cu astfel de doamne mă întîlnesc în general în tren sau la ghișeu sau în birouri de secretare. Nu știu dacă trebuie un anumit mediu profesional, pentru ca bruma de omenie din ele să se acrească, dar știu că, în general, poți să dibuiești acriturile de la o poștă. În primul rînd, au buzele subțiri, atît de subțiri, încît ele nu mai formează decît o linie disprețuitoare, în partea de jos a feței. Probabil că, din cauza încredințării și a încordărilor repetate, buzele, altele pupăcioase și frumos vorbitoare, s-au hotărît să se retragă într-un reflux dezaprobator. Cine știe dacă or să mai revină vreodată la lumină... O altă trăsătură comună a doamnelor acrituri e zborșeala: la cea mai mică rugăminte, plîpînd și politicoasă, ele sar ca arse, se arată jignite și trec la atac. Petentul, dacă e domn, e pur și simplu „nesimțit” și „lipsit de manere”, iar dacă e vorba de o domnișoară, acritura îi amintește înțepată că i-ar putea fi bunică și că, în consecință, „fătucă” ar trebui să fie atentă cum vorbește.

Acritura nu trebuie confundată cu murătura (o femeie trecută bine care se împoțonează abundent, fără farmecul Bubulinei). Amîndouă au însă ceva în comun: te trezesc din visare (ca după o beție în care ai crezut că ai scăpat de gura lor) și, jăp jăp, se-aruncă la gîtul tău cu gheare scofilitice și-ți lasă în gură un gust amar (pardon, acru). După ce-ai scăpat de ele, vrei doar să te scufunzi cu capul într-o carte bună. Ele sînt expresia decăzută a feminității și nu cred că au un corespondent masculin. Căci domniile n-au cum să fie acri, ei sînt, eventual, mizantropi, cinici, sarcastici. Dar asta nu-i salvează, din păcate, de faptul de a fi, în anumite circumstanțe, respingători. O problemă bis: astăzi am fost acră sau doar mizantropă?

Goana după carte

Imaginați-vă o lume totalitară pînă la esență, în care orașul acțiunii – Fiodor-Kusmink (poate chiar Moscova, într-un alt timp) – poartă numele dictatorului însuși, „slăvit fie-i numele”, și în care oamenii își duc traiul în baza unor decrete, hrănindu-se din plin cu șoareci. Iar principala grijă a comunității e să aibă suficient cărbune pentru a-și menține izbele calde. Pornind de la principiul „noi muncim, nu gîndim”, romanul de față transformă o măturie despre tiranie și regimul opresiv într-un *basm noir*, suprarealist ceva mai digerabil.

Ana-Maria Onisei

Accentele de ludic și sarcastic fac din Zățul Tatianei Tolstaia (Editura Curtea Veche, 2006, traducere din limba rusă de Luana Schidu) un parcurs deoptrivă fascinant și dificil. În orașul despiritualizat nu doar timpul are altă dimensiune. Fiecare dintre personaje, de-

© Foto: Tatiana Fomicheva

finite ca în basme pe baza trăsăturii (fizice ori de caracter) dominante, populează universul absurd cu tragedii individuale atipice, trecînd de la necunoaștere la curiozitate, la revoltă și conformism. Asupra lor planează misterul amenințător al acțiunilor unei creaturi fantastice, monstruoase (Tolstaia exce-

lează în inventivitate simbolistică), cu identitate necunoscută și chip nevăzut, metaforă a ochiului totalitar care ne urmărește orice mișcare. Sau, poate, a conștiinței individuale.

„Poziția” din versurile lui Pușkin

Dincolo de traiul pur fizic al personajelor, lipsite de orice apărare și pline, poate tocmai de aceea, de zeflema, se desfășoară planul spiritual al fiecărei povești: „zonă” în care sexul se face pe ascuns, simțirea abia poate fi intuită, iar ideile se transmit codificate. Una dintre cele mai reușite și înduioșătoare scene din roman e aceea în care Benedikt, personajul principal (scrib al dictatorului), îi propune amantei Marfușca să încerce, cu titlu experimental, „poziția” din versurile lui Pușkin, în care femeia stă culcată, nemîșcată și, fără voce, în

flacăra îi pășeste... Luate ad-literam (iată rezultatele lipsei de cunoaștere, legumizarea, sugrumarea spiritului de către totalitarism), versurile nu produc decît dezamăgire și ruptură.

Treburile devin din ce în ce mai metaforice odată cu descoperirea posibilității de „a cunoaște”: o carte „arhetipărită” este prilej de deschidere a minții. Foamea de lectură (majoritatea personajelor, se dovedește, tănuiesc în izbele săracioase cărți) a lui Benedikt ajunge pînă în pinzele albe, iar dilemele pe care le provoacă existența acestora în rîndul poporului oscilează între denaturarea societății prin lipsa chefului de muncă și curiozitatea aflării. Poate nu întîmplător, romanul Tatianei Tolstaia e alcătuit din capitole ale cărora titluri sînt litere din alfabetul limbii slave vechi. În orice caz, un roman complex, ireproșabil construit, pe o temă care, din păcate, rămîne actuală.

» **„Dacă ar fi după el, ar întoarce tot orașul cu fundul în sus: dați cărțile înapoi! Socrul nu e însă de acord, el se abține: cu măsură, ginere, dacă îi luăm pe toți la tratament, cine mai muncește? Cine mai curăță drumurile, cine mai sădește napi, cine mai împletește coșuri? Nu ai o abordare guvernamentală: faci totul cum îți vine. În grabă! Acum! Pe loc! Numaidecît! Nu faci decît să sperii oamenii, or să dea toți bir cu fugiții! Ai prins șoareci? Știi teorie? Atunci?” – Tatiana Tolstaia, Zățul**

Cum ne explicăm succesul

Zilele trecute, în tramvai, am prins din zbor o conversație interesantă. Într-una dintre stații au urcat vreo cîțiva școlari zgomotoși, care s-au îngrămădit pe scaunele din spațiile mele. Intervenția plină de înțelepciune a unei doamne pensionare – „Nu vă e rușine? Așa vă învață pe voi la școală, nesimțitorilor!” – i-a oprit să se mai zbrîncească și să-și dea ghionturi, însă n-a avut darul să le taie din tonul ridicat al vocii. Vrînd-nevrînd, am tras cu urechea. O fetiță se lăuda că-și termină temele pentru ziua de luni încă de vineri,

stîrnind neîncrederea și nenumărarea unui coleg. „Și la română, și la matematică?” a întreat el. „Da”, i-a răspuns fetița, sec. „Dar tu nu prea ieși pe-afară, pe la joacă”, a concluzionat piciful. „Ba da”, l-a contrazis iarăși, sec, școlărița sîrguincioasă. „Da” la televizor te uiți?” „Mă uit.” Băiatul rămîne mut (de uimire, credeam eu). După o pauză de gîndire, îi pică întrebarea-cheie: „Da’ tu ai camera ta, în care stai singur?” „Da”, îi răspunde fata, neîntelegînd unde conduce colegul ei discutia. „Păi, așa, mai zic și eu...” s-a dumirit băiatul.

Și a continuat cu glas victorios: „Tu ai condiții!”.

Acum, vă rog să vă gîndiți repede la rudele, prietenii și cunoștii dumneavoastră maturi. Cîți dintre ei nu afirmă că au vrut să se facă aviatori, balerini, scriitori, pictori, oameni de afaceri, actori, ziaristi... în fine, o chestie măreață, de succes, alta decît cea cu care se ocupă acum? Ce-ar răspunde la întrebarea: „Bine, și de ce nu te-ai făcut ce-ai vrut?” Îndrăznesc să vă propun eu o variantă de răspuns, valabilă pentru aproape toți. Fiecare va începe o poveste dramatică, din care va reieși vocația lui de netăgăduit

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

pentru o preocupare de succes în viață, însă destul s-a dovedit extrem de sinuos, omul în cauză a întîmpinat nenumărate piedici, nu l-a sprijinit nimeni, n-a avut o brumă de noroc la momentul potrivit, pe scurt, „Băi, n-am avut condiții!”.

Scriu asta după ce am citit un articol din „EVZ”, care elogia, pe bună dreptate, romanul lui Filip Florian, *Degete mici*, o carte cu toate șansele de a deveni un succes internațional (stîrnind interesul unor mari edituri occidentale).

La comentarii, a apărut un personaj care îl felicita pe Filip cam cu jumătate de gură, dar insinua că oricînd ar scrie dacă ar avea „condițiile” lui („oricine s-ar retrage vreo 5 ani la o casă de familie din Sinaia dacă ar avea din ce trăi...”). Și brusc îmi dau seama că e tipic românesc să-ți explici succesul altuia prin orice altceva decît prin ani întregi de muncă pe brînci, de răbdare, de rezistență la șuturile în fund pe care ți le administrează cei ce nu reușesc să facă nimic pe cont propriu.

ISSN 1584-8272

